



Bugünden Düne: Türk Yolu Gazetesi (1935-1986) Yayınlarında Kocaeli'ye İlişkin Mimari Haberlerin Değerlendirilmesi

*From Today to Yesterday: Evaluation of Architectural News Related to Kocaeli
in the Publications of Türkyolu Newspaper (1935-1986)*

İlknur Erbaş¹

öz

Marmara Bölgesi'nde yer alan Kocaeli, konumu ve tarihçesi ile yüzyıllarca önemini korumuştur. Ayrıca, Türkiye'nin sanayi şehri olması bakımından da önemli bir yere sahiptir. Kentte Cumhuriyet'in kuruluşu ile birlikte farklı gazeteler basılmakla beraber, bunların bazıları yayın hayatlarını kısa sürede sonlandırmak zorunda kalmışlardır. Yayınlanan gazetelerin içerisinde Türk Yolu gazetesi, uzun yıllar varlığını devam ettiren bir gazete olması bakımından ayrıcalıklıdır. Türk Yolu gazetesi 1962 yılına geldiğinde, yine kentin önemli bir basın yayın organı olan Bizim Şehir gazetesi ile birleşme kararı almıştır. Böylece gazetenin adı Türk Yolu Bizim Şehir olmuştur. Yayın hayatı boyunca kesintiye uğramadan, düzenli bir şekilde çıkarılan gazetede, dönemin güncel haberlerinin yanı sıra; kentin tarihçesi, sanatı, mimarisi, tarihî eserleri, sanayisi, kültür hayatı gibi pek çok alandan bilgilerin verildiği haberler ve köşe yazılarına yer verilmiştir. Kentin tarihini yansıtan mimari eserler hakkında da sık sık bilgi veren Türk Yolu, bu eserlerin tarih içindeki durumu ve restorasyonları hakkında bilgi vermiştir. Yazılar ve makaleler aracılığıyla toplumsal sorunlara dikkat çekilmiş, şehrin kalkınması için öneriler sunulmuş ve Kocaeli halkının ihtiyaçlarına yönelik duyarlılık oluşturulmuştur. Bu yönüyle gazete, sadece bir haber kaynağı değil, aynı zamanda kentin kolektif hafızasını oluşturan, sosyal yapısını şekillendiren, önemli bir mecra olmuştur. Türk Yolu gazetesi, yerel basının gücünü kullanarak, halkın taleplerinin yerel yönetimlere iletilmesinde etkili olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kocaeli, Kocaeli Basın Tarihi, kolektif hafız, Mimari, Türk Yolu Gazetesi

ABSTRACT

Kocaeli, located in the Marmara Region, has held an important position throughout history. Known as Turkey's industrial city, Kocaeli has hosted various newspapers since the establishment of the Republic. However, some of these newspapers had to end their publishing life after a short time. Türk Yolu newspaper is one of the important local newspapers that continued to be published for many years without interruption. In 1962, it merged with Bizim Şehir, another significant press organ of the city, and became Türk Yolu Bizim Şehir. Throughout its publication, the newspaper provided news and columns about the city's history art, industry, cultural life, architectural monuments, and current issues of the time. It particularly focused on the historical buildings of the city and their restorations. The newspaper also drew attention to social problems, suggested solutions for the city's development, and raised awareness about the needs of the people of Kocaeli. Through the power of local press, Türk Yolu was an effective medium for conveying the demands of the people to local governments. In this way, it was not just a news source but an important tool in shaping the collective memory and social structure of the city.

Keywords: Kocaeli, History of the Press in Kocaeli, Collective Memory, Architecture, Türk Yolu Newspaper

¹ Corresponding Author: Dr. Öğrt.Üyesi, Kocaeli Üniversitesi, Geleneksel El Sanatları Bölümü, nurr.erbass@kocaeli.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2354-3692



GİRİŞ

Kocaeli ilinin basın hayatının öncülerinden biri olan Türk Yolu gazetesi, şehirde çıkarılan en eski gazetelerden biri olma özelliğine sahiptir. Gazetede ağırlıklı olarak Kocaeli’nde gerçekleşen yerel haberler ve kültürel olaylara yer verilmekle birlikte, ülke genelinde ve dünyada meydana gelen gelişmelere de yer almaktaydı. Gazete; günlük haberler dışında güncel sanat etkinlikleri, sergiler, makaleler, şiirler, röportajlar, kent yaşamı ve mimarisi, kültür ve ekonomi yazılarından oluşan geniş bir yelpazeye sahiptir. Kent kimliğinin tanımlanmasında yüksek değere sahip tarihî yapılar hakkında sıklıkla yapılan haberler, kentsel belleğin oluşturulması ve korunması bakımından oldukça önemlidir.

Tarihsel miras bakımından özellikli bir çevreye sahip olan Kocaeli’nin tarihî yapılarının varlıklarını devam ettirmesi için yapılması gereken müdahaleler, şehir halkı ve Türk Yolu gazetesi tarafından titizlikle takip edilmiştir. Gazetede yapıların gereksinimi olan restorasyon haberlerine sık sık yer verilmiştir. Ayrıca, bu haberlerden kentte bulunan çeşitli derneklerin de yapıların bakım ve onarımlarında etkili rol oynadıkları görülmektedir. Gazetede yer alan, mimariye dâhil haberlerde, yine kentin ileri gelenlerinin de tarihî yapıların yapım ve onarım aşamalarında çeşitli desteklerde bulundukları bilgisine ulaşılmaktadır. Türk Yolu örneğinde olduğu gibi yerel gazeteler, kentin anıtsal mimarlık örneklerinin korunması ve geleceğe aktarılması hususunda toplumsal belleğin güçlendirilmesine katkı sağlayabilmektedir. Bu araştırma ile Türk Yolu gazetesinde yer alan mimariye dair haberler incelenerek gazetenin kentin mimari mirasının korunmasında, kent estetiğinin gelişimi ve kültürel belleğin oluşumundaki rolü ortaya konmaktadır. Türk Yolu gazetesi örneği üzerinden yapılan bu yöntemsel inceleme, yerel basının mimari mirasın korunması ve kentsel belleğin güçlendirilmesi süreçlerindeki rolünü değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

1. Literatür Taraması

Kocaeli özelinde yapılan sınırlı sayıda çalışmada, Türk Yolu gazetesi’nin kentsel kültüre katkıları genel olarak basın tarihi bağlamında ele alınmıştır. Örneğin, alan yazında Kocaeli basın tarihi detaylı bir şekilde incelemiş ve yerel gazetelerin kent kimliğinin oluşumundaki rolü vurgulanmıştır (Çağlar, 2007; Şimşek, 2007; Şahin, 2017). Ancak, gazetenin mimari haberlerinin sistemli olarak analiz edildiği, söylem, içerik ya da işlevsel bağlamda değerlendirildiği kapsamlı bir akademik çalışmaya henüz rastlanmamıştır. Bu durum, Türk Yolu gibi yerel yayın organlarının, mimari mirasın korunması, kent estetiğinin tartışılması ve tarihî yapıların toplumsal bellekteki yerinin pekiştirilmesi açısından taşıdığı önemi gözler önüne sermektedir.

1.1 Türk Yolu Gazetesinin Önemi ve Yayın Hayatı:

Türk Yolu gazetesi, Kocaeli’nin yerel basınında önemli bir yer tutan ve uzun süre kesintisiz(1925-1962) olarak yayın hayatını sürdüren bir gazetedir(Görsel 1). Kuruluş tarihiyle ilgili farklı kaynaklarda ve hatta Türk Yolu gazetesinde farklı bilgiler yer almaktadır. Gazetenin bazı sayılarında, 1921 yılı belirtilmiş olsa da gazetenin farklı sayılarında farklı tarihlerin de verildiği görülmektedir (Türk Yolu, 7 Şubat 1978). Örneğin 27 Eylül 1950, 25 Eylül 1955, 25 Eylül 1976, 25 Eylül 1985 sayılarında 1921 yılı ifade edilirken (Türk Yolu, 27 Eylül 1950; Türk Yolu, 25 Eylül 1955; Türk Yolu, 25 Eylül 1976; Türk Yolu, 25 Eylül 1985) 1 Mart 1962 sayısında basım yılı olarak 1922 verilmiştir (Türk Yolu, 21 Mart 1962). Gazetenin 28 İlk Teşrin 1935 ve 24 Temmuz 1941 tarihli sayısında ise kuruluş tarihi olarak 1925’in verildiği görülmektedir (Türk Yolu, 28 İlk Teşrin 935; Türk Yolu, 24 Temmuz, 1941; Türk Yolu, 15 Ağustos 1947).

Araştırmacılar arasında Türk Yolu’nun yayın hayatına başlaması hakkında farklı görüşler bulunmaktadır. Sedat Şimşek, gazetenin kuruluş tarihinin 9 Eylül 1925 olduğunu belirtmiştir (Şimşek, 2007, s. 96). Tolga Şahin ise gazetenin yayın yılı olarak 1921 tarihini gösterir (Şahin, 2017, s. 32).1973 il yıllığında, gazetenin 1921 yılında Teyfik Noyan, Behçet Diker, Mustafa Hulusi, Ali Rasim, Sıtkı Özer

ve Rifat Yüce'nin kurdukları şirket tarafından yayınlandığı, şirketin 1923 yılında dağılmasıyla Rifat Yüce sahipliğinde parti organı olarak yayın hayatını sürdürdüğü yazılıdır (Kocaeli İl Yıllığı, 1973, s. 139).

Gazetenin ilk yıllarda haftalık, devam eden yıllarda ise gündelik olarak çıkarıldığı görülmektedir. 24 Temmuz 1941 tarihli gazetede, Türk Yolu bugünden itibaren gündelik olarak çıkmaktadır, ibaresi yer alır (Türk Yolu, 24 Temmuz 1941). Bir diğer haberde ise "Türk Yolu gündelik olarak daima çıkacaktır" ifadesine rastlanmaktadır (Görsel 1). Rifat Yüce, Türk Yolu'nun gündelik olarak çıkarılacağını ilan ettiklerinde eleştirildiklerinden bahsetmiştir (Görsel 1) (Türk Yolu, 25 Eylül 1941). Ayrıca Avni Öztüre (Türk Yolu, 25 Eylül 1976) yazısında, Türk Yolu gazetesi için İstanbul'dan cezaevine ait bir baskı makinesinin alındığı ve artık gazetenin gündelik bir gazete olacağı bilgisini vermiştir.

Türk Yolu gazetesinin en önemli dönüm noktalarından biri 1962 yılında Bizim Şehir gazetesiyle birleşmesidir (Türk Yolu, 1 Mart 1962). Araştırmacılar içerisinde Bayram Çağlar ve Sedat Şimşek, bu birleşmenin tarihini 1962 olarak verirken (Çağlar, 2007, s. 90) (Şimşek, 2007, s. 130), Tolga Şahin ise 1965 olarak verir (Şahin, 2017, s. 29, 32, 52). Türk Yolu gazetesinde ise bu birleşme için "Rifat Yüce'nin 1922'de kurduğu Türk Yolu ve Saim Aşkın'ın 1951'de kurduğu Bizim Şehir gazetesi 1 Mart 1962'den itibaren beraberce yayımlanacaktır" ifadelerinden, gazetenin birleşme tarihinin 1 Mart 1962 olduğu görülmekte ve mesul müdür olarak da Metin Yüce'nin adı geçmektedir (Türk Yolu, 26 Haziran 1962; Türk Yolu, 1 Mart 1962).

Sonuç olarak Türk Yolu gazetesi, yayın hayatı boyunca hem Kocaeli'nin tarihî ve kültürel gelişimine hem de yerel basının büyümesine önemli katkılarda bulunmuştur. Gazete, kuruluş yıllarından itibaren sürekli olarak yayımlandığı ve değişen zaman dilimlerinde çeşitli evrimler geçirdiği için Kocaeli'nin tarihî ve kültürel belleğini yansıtan önemli bir medya organı olmuştur. Gazete günümüzde yayın hayatına devam etmemektedir.



Görsel 1. Türk Yolu Gazetesi Örnekleri

1.2 Araştırmanın Amacı :

Bu araştırmanın amacı, 1935–1986 yılları arasında yayımlanan Türk Yolu Gazetesi'nde yer alan Kocaeli'ne ilişkin mimari içerikli haberleri inceleyerek, gazetenin kentin mimari mirasının korunması, kent estetiğinin gelişimi ve kültürel belleğin oluşumundaki rolünü ortaya koymaktır. Çalışma, Türk Yolu'nun yalnızca bir haber kaynağı değil, aynı zamanda Kocaeli'nin tarihî yapılarının tanıtımı, restorasyon süreçlerinin izlenmesi ve mimari değerlere yönelik toplumsal farkındalık yaratılması açısından etkin bir yerel basın organı olarak kent kimliğinin şekillenmesine nasıl katkı sunduğunu değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda çalışmanın alt amaçları aşağıda sıralanmaktadır:

1. Türk Yolu Gazetesi'nde yer alan mimari içerikli haberlerin konu ve içerik bakımından sınıflandırılmasını sağlamak.

2. Gazetede mimari mirasın korunmasına ilişkin haberlerin hangi yapı türleri ve temalar üzerinden ele alındığını belirlemek.
3. Tarihî yapıların, Camilerin, kamu yapılarının ve anıtsal mimarinin gazetede hangi bağlamlarda ve hangi söylemlerle temsil edildiğini ortaya koymak.
4. Yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının mimari mirasın korunmasına yönelik faaliyetlerinin gazeteye nasıl yansıdığını incelemek.
5. Mimari haberlerin, Kocaeli'nin kent estetiği ve mekânsal düzenlemelerine ilişkin toplumsal farkındalık oluşturmadaki rolünü değerlendirmektir.

Uzun yıllar boyunca kesintisiz yayımlanan gazete, dönemin sosyal, kültürel ve kentsel gelişmelerine ışık tutmuş; kentteki tarihî yapılar, Camiler, hamamlar ve diğer mimari eserler hakkında değerli bilgiler sunmuştur. Ancak bu gazetede yer alan mimari içerikli haberler bugüne kadar sistematik biçimde incelenmemiştir.

2. Yöntem

Bu çalışma, nitel araştırma yaklaşımı çerçevesinde kurgulanmıştır. Araştırmada, tarihsel bir belge niteliği taşıyan yerel gazete arşivleri üzerinden yürütülen doküman incelemesi ve içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Nitel araştırma, toplumsal olguların bağlamı içinde anlamlandırılmasına olanak tanınması bakımından, yerel basının kent belleği ve mimari miras üzerindeki etkisini değerlendirmek için uygun bir yöntem olarak tercih edilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2018).

2.1. Veri Toplama Aracı ve Süreci

Veri toplama sürecinde, gazete sayıları sistematik olarak taranmış; mimari yapılar, tarihî eserler, restorasyon faaliyetleri, kentsel mekân düzenlemeleri ve mimari mirasın korunmasına ilişkin haberler araştırma kapsamına dâhil edilmiştir. Siyasi, sportif veya mimari bağlamla doğrudan ilişkisi olmayan haberler kapsam dışı bırakılmıştır.

Araştırmanın ana veri kaynağını, 1935–1986 yılları arasında yayımlanan Türk Yolu Gazetesi'nin sayıları oluşturmaktadır. İncelenen gazeteler, Beyazıt Devlet Kütüphanesi Süreli Yayınlar Arşivi'nde yer alan basılı koleksiyonlarından temin edilmiştir. Bu tarih aralığı, gazetenin düzenli olarak yayımlandığı ve Kocaeli'nin kentsel, sosyal ve mimari dönüşüm sürecine tanıklık eden dönemi kapsamı nedeniyle seçilmiştir.

Araştırma evreni, söz konusu yıllar arasında yayımlanan tüm Türk Yolu gazetesi sayılarıdır. Ancak arşivlerde bazı sayıların eksik ya da tekrar eden nüshalardan oluşması nedeniyle, araştırma mevcut ve erişilebilir sayılar üzerinden yürütülmüştür. Bu durum çalışmanın sınırlılıkları kapsamında değerlendirilmiştir.

Bu doğrultuda haber metinleri, köşe yazıları ve kısa duyurular dahil olmak üzere mimari içeriğe sahip metinler belirlenmiş ve dijital ortama aktararak analiz sürecine hazırlanmıştır. Doküman incelemesi yöntemi, yazılı materyallerin belirli bir amaç doğrultusunda analiz edilmesini sağlayan temel nitel veri toplama tekniklerinden biridir (Bowen, 2009).

2.2. Veri Analizi:

Toplanan veriler, nitel içerik analizi yöntemi kullanılarak incelenmiştir. İçerik analizi, yazılı metinlerde yer alan anlam örüntülerinin sistematik biçimde çözümlenmesine olanak tanıyan bir yöntemdir (Krippendorff, 2018). Bu bağlamda, mimari içerikli haberler öncelikle konu bütünlüğüne göre sınıflandırılmış, ardından tematik kodlama yapılmıştır.

Analiz sürecinde mimari haberler şu temalar altında gruplandırılmıştır:

- Tarihî yapıların korunması ve restorasyonu
- Camiler ve dinî yapılar
- Kamu yapıları ve anıtsal mimari
- Yerel yönetimler ve sivil toplumun mimari mirastaki rolü
- Kent estetiği ve mekânsal düzenlemeler

Temalar, haberlerin tekrar eden kavramları, vurguları ve içerik bağlamları dikkate alınarak oluşturulmuştur. Ardından bu temalar kronolojik sırayla değerlendirilmiş ve gazetenin mimari miras konusundaki yaklaşımı tarihsel süreç içinde yorumlanmıştır.

2.3.Sınırlılıklar:

Araştırma, Türk Yolu Gazetesi'nin mevcut arşivleri ile sınırlıdır. Bazı yıllara ait sayıların eksik olması, tüm dönemi kapsayan nicel bir değerlendirme yapılmasını güçleştirmiştir. Ayrıca çalışma, gazetede mimari haberlerin içeriğiyle sınırlı olup haberlerin doğrudan uygulamaya etkisi gibi unsurlar araştırma kapsamında yer almaktadır.

3. Bulgular

Bu bölümde, araştırma verilerinin nasıl analiz edildiği ve sonuçların ne olduğu sistemli bir şekilde sunulur. Araştırmanın sonuçlarını nasıl sunduğunuz, yaptığınız araştırmanın türüne ve konuya bağlıdır. Veriler **nicel** (sayısal) veya **nitel** (açıklayıcı) olabilir.

3.1. Türk Yolu Gazetesinde Yer Alan Kocaeli'deki Mimari Eserler

Türk Yolu gazetesinde 1935-1986 yılları arasında yapılan haberler, tarihî eserlerin korunması ve restorasyonu konusundaki duyarlılığı vurgulamaktadır. Gazete, toplumsal sorumluluk anlayışıyla halkı bilgilendirirken, aynı zamanda ilgili kurumların dikkatini bu konuya çekmiş ve tarihî eserlerin korunmasına yönelik farkındalık oluşturmuştur. Gazetede yer alan bu dernekler, yerel tarihin ve kültürün korunmasına yönelik önemli adımlar atılmasını sağlamıştır. Bu derneklerden biri Kocaeli Anıtlar Derneği'dir (Türk Yolu, 29 Temmuz 1956; Türk Yolu, 27 Temmuz 1956; Türk Yolu, 28 Temmuz 1956). Ayrıca, Eski Eserler Derneği'nin de adı görülmüştür (Türk Yolu, 31 Mayıs 1973). Bir diğer dernek ise Hayır ve İmar Cemiyeti'dir. Gazetede cemiyetin Yeni Cuma ve Orhan Cami'lerinin çevrelerini güzelleştireceğine değinilmiştir (Türk Yolu, 29 Kasım 1946). Bunlarla birlikte İzmit Camii ve Dinî Bina Yaptırma ve Onarma Derneği ile Eski Eserleri Yaşatma Derneği de yer almaktadır (Türk Yolu, 5 Haziran 1951; Türk Yolu, 31 Mayıs 1951; Türk Yolu, 4 Haziran 1976). Yerel derneklere ise Karamürsel Mardigöz Köyü Camii ve Minare Yaptırma Derneği, Sümer Cami Koruma ve Yaşatma Derneği, Ketenciler Köyü Camii Yaptırma ve Köyü Güzelleştirme Derneği gibi dernekleri örnek verebiliriz (Türk Yolu, 5 Ağustos 1961; Türk Yolu, 12 Ocak 1952; Türk Yolu, 4 Mart 1962). Gazetede, şehirdeki tarihî eserlerin korunması ve yaşatılması adına yardımlarda bulunan İzmitli hayırsever iş adamları hakkında da haberlere rastlanmaktadır. Bunlardan biri, Kocaeli'nin hayırsever iş adamlarından Nazmi Oğuz'un 6 Camiye 15 bin lira yardımda bulunduğu haberidir (Türk Yolu, 6 Eylül 1976).

Gazetede yer alan dernek faaliyetleri ve hayırsever girişimler, Kocaeli'ndeki mimari eserlerin korunmasına yönelik toplumsal duyarlılığın kurumsal ve bireysel düzeyde nasıl örgütlendiğini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, Türk Yolu gazetesinde en sık yer verilen ve kentin simgesel yapılarından biri olan İzmit Saat Kulesi, mimari eserlerin basındaki temsiline örnek teşkil etmektedir.

İzmit Saat Kulesi

Saat Kulesi, İzmit'in sembolü olarak kabul edilmektedir(Görsel 2). Türk Yolu gazetesinde de en çok haber yapılan tarihî eser İzmit Saat Kulesi olmuştur. II. Abdülhamit Dönemi'nde, yurdun pek çok bölgesinde saat kuleleri inşa edilmiştir. Bunlardan biri olan İzmit Saat Kulesi, 1902-1903 tarihinde İzmit Mutasarrıfı Musa Kazım Bey tarafından yaptırılmıştır (Kaya, 2009, s. 176-177). 4. katında her cephede birer saat olmak üzere 4 saat vardır ve saatler Avrupa'dan özel siparişle getirilmişlerdir (Vardar, 2018, s.765-767).

Kulenin saati, 1929'da Mustafa Şemsi Pak tarafından yapılan bir saatle değiştirilmiştir (Gürsu, 2016, s. 44). Yapının mimarı olarak Vedat Tek gösterilirken Vedat Tek'in sadece kulenin projesini yaptığını, uygulamasının ise bazı değişikliklerle başka mimarlar tarafından yürütüldüğünü ifade eden görüşler de bulunmaktadır. Vedat Tek'in dışında yapının mimarı olarak Mihran Azaryan da gösterilmektedir (Kaya, 2009, s. 176-177; Yüce, 1998, s. 125).

Kule için tam bir üslup birliğinden bahsetmek zordur. Dört katlı kulenin kaidesinde çeşmeler yer alır(Görsel 2). Kule, zaman zaman tamir ve restorasyon geçirmiştir.

Türk Yolu gazetesinde kulenin mimarı hakkında bilgi olmayıp, sadece 1902 yılında II. Abdülhamit'in tahta çıkışının 25. yıl dönümü münasebetiyle yapıldığı yazılıdır (Türk Yolu, 26 Mart 1976; Türk Yolu, 10 Birinci Teşrin 1944). Gazetede kule ile ilgili çeşitli haberlere rastlanmaktadır. 1951 yılı haberlerinde, Saat Kulesi'nin çeşmelerinin belediye tarafından tamirine karar verildiği bilgisi yer almaktadır (Türk Yolu, 16 Şubat 1951). Ayrıca, Saat Kulesi'nin etrafında gazino olacağı, kulenin civarında açılan yazlık mesire yerinin de büyük ilgi gördüğü yazılıdır (Türk Yolu, 17 Şubat 1951; Türk Yolu, 26 Mayıs 1951). 4 Aralık 1954 tarihli yayında "Bir neşriyatımız daha dikkate alındı. Tarihi Saat Kulemiz en kısa zamanda tamir edilecek" ibaresi yer almaktadır. 14 Kasım 1954 tarihli gazetede yer alan haberde, kulenin esaslı bir tamir isteği yazısı etkili olsa gerek ki kule ve saatin tamir ettirileceği, fen işlerinin bu tamir için ihaleye gireceği bildirilmiştir. (Türk Yolu, 14 Kasım 1954; Türk Yolu, 4 Aralık 1954).

1955 yılı Ocak ayında kulenin tamirine başlandığı bilgisi verilmiştir (Türk Yolu, 2 Ocak 1955; Türk Yolu, 12 Ocak 1955). Ancak, tüm bu gelişmeler sonrasında (yaklaşık bir yıl sonra) kulenin yine bakımsız kaldığı ve pek çok vatandaşın bu durumdan rahatsız olduğu bilgisi yer almaktadır (Türk Yolu, 10 Haziran 1956; Türk Yolu, 2 Ağustos 1956).

1958 yılı gazetesinde il valisinden kuleye eskisi gibi büyük bir saatin takılması istendiği haberi karşımıza çıkar (Türk Yolu, 2 Aralık 1948; Türk Yolu, 30 Kasım 1948). Gazetenin farklı pek çok tarihli sayfasında saat kulesinin bakımsızlığından, tamire ihtiyaç duyduğundan, saatinin çalışmadığından bahsedilmektedir (Türk Yolu, 3 Ekim 1948; Türk Yolu, 30 Kasım 1948; Türk Yolu, 25 Eylül 1954; Türk Yolu, 25 Eylül 1955; Türk Yolu, 15-18 Kasım 1954; Türk Yolu, 25 Eylül 1954; Türk Yolu, 14 Kasım 1954; Türk Yolu, 15 Temmuz 1955; Türk Yolu, 5 Ocak 1958; Türk Yolu, 7 Şubat 1959; Türk Yolu, 10 Mayıs 1956; Türk Yolu, 25 Eylül 1954; Türk Yolu, 20 Temmuz 1960; Türk Yolu, 21 Nisan 1976;; Türk Yolu, 27 Nisan 1976; Türk Yolu, 3 Eylül 1976; Türk Yolu, 3 Ekim 1977; Türk Yolu, 13-3 Mayıs 1976; Türk Yolu, 26 Mart 1976 ;Türk Yolu, 26 Temmuz 1977).(Görsel) 1960 yılı haberlerinde, Saat Kulesi'nin esaslı tamir göreceği ve fosforlu bir saatin konulacağı, aynı zamanda Saray Bahçesi'ndeki Eski Vilayet Konağı'nın da tamir göreceği bilgileri verilmiştir (Türk Yolu, Mayıs 1960). 1961 yılı haberlerinde saatlerin bir müddet önce yenilendiği, etrafının da yenilenip tanzim edileceği bilgisi yer alır (Türk Yolu, 7 Eylül 1961; Türk Yolu, 18 Mayıs 1961).

1965 senesinde ise belediyenin yapının onarımı için 30 bin lira harcayacağı ve saatlerin de değiştirilip onarılacağı haberleri yer almaktadır (Türk Yolu, 21 Ağustos 1965).

1969 yılına gelindiğinde kulenin onarımının Millî Eğitim tarafından yapılacağı bilgisi dikkat çekmektedir (Türk Yolu, 18 Ocak 1969).

1971 yılında SEKA (Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları A.Ş) Genel Müdürlüğü tarafından yaptırılan kulenin yeni saatinin takıldığı, 100 binden fazla para harcandığı haberi yer alır (Türk Yolu, 27 Ocak 1971). Ayrıca 1972 Eylül ayında Saat Kulesi'nin musluklarının çalındığı haberi de ilginçtir (Türk Yolu, 16 Eylül 1972).

Gazetede, 1970 yılında SEKA tarafından restore edilen kulenin saatlerinin 7 yıl sonrasında tekrar bozulduğu ve tamir için SEKA Müdürlüğü yetkililerine seslenildiği görülmektedir (Türk Yolu, 26 Mart 1976).

Ayrıca, kulenin bakım ve restorasyonu için özellikle Marmara ve Boğazları Belediyeler Birliği ve Kocaeli Belediyesi gibi yerel ve bölgesel kuruluşların sorumluluk alması gerektiği yönündeki çağrıda bulunulmuştur (Görse 2)(Türk Yolu, 27 Mayıs 1976).

1976'da yapılan haberlerin sonucunda, saatlerinin çalışır hâle getirildiği, ışıklandırmanın da bir an önce normale döneceği bildirilmiştir (Türk Yolu, 3 Nisan 1976; Türk Yolu, 6 Nisan 1976; Türk Yolu, 21 Nisan 1976). 20 Ağustos 1976 tarihli haberlerde de kulenin saatlerinin işlediği bilgisine rastlanmıştır (Türk Yolu, 20 Ağustos 1976). Ama 1977 yılına gelindiğinde yine saatlerin çalışmadığı haberi ile tekrar karşılaşıyoruz (Türk Yolu, 26 Temmuz 1977; Türk Yolu, 8 Ekim 1977). İncelenen tarihler arasında Türk Yolu gazetesinde kule ile ilgili en erken haberin 1944 yılına, en geç haberin de 1977 yılına ait olduğu görülür.



Görsel 2. İzmit Saat Kulesi (Fotoğraf: Murathan Bektaş)

İzmit Saat Kulesi'nin inşa süreci, mimari özellikleri ve geçirdiği onarım çalışmaları, Türk Yolu Gazetesi'nde yer alan haberler üzerinden değerlendirilmiştir. Gazetede yayımlanan haberler, kulenin yalnızca simgesel bir mimari eser olarak değil, aynı zamanda kent belleğinin sürekliliğini yansıtan bir unsur olarak ele alındığını göstermektedir. Özellikle bakım, onarım ve çevre düzenlemelerine ilişkin haberlerin sürekliliği, yerel basının kentsel mirasın korunmasında izleyici olmanın ötesine geçerek süreci görünür kılan ve yönlendiren bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır.

Av Köşkü ve İzmit Müzesi

II. Mahmut (1784-1839) tarafından Hünkâr Kasrı olarak yaptırılan köşk, Sultan Abdülaziz döneminde (1867-1839) Mimar Garabet Balyan'a av köşkü olarak yeniden inşa ettirilmiştir (Tuğlacı, 1985, s. 176). Bina, 1903-1904, 1908-1909, 1958, 1997-1998 tarihlerinde onarım geçirmiştir. Daha sonra da 1999 depreminde ağır hasar almıştır (Yıldırım, 2016, s. 1782).

Gazetede binanın müze binasına çevrilip ziyarete açılma tarihi olarak 28 Haziran 1967 verilmiştir(Görsel 3). Ayrıca Kurtuluş Savaşı yıllarında Atatrkn burada kalmış olduğu ve binanın müze olarak ziyarete açılmadan önce Vilayet Konağı olarak da kullanıldığı bilgisi verilmiştir. Gazetede bina içi ve kullanımı hakkında da detaylı bilgiler yer alır (Türk Yolu, 6 Ağustos 1972). Yapı aynı zamanda kentin müze ihtiyacını karşılaması bakımından da ayrıca önemlidir. İzmitte müze eksikliği sık sık dile getirilmiştir. Türk Yolunda Vali Bekir Suphiye müze binası için talimat verildiği haberi de detaylı olarak yer almaktadır (Türk Yolu, 6 şubat 1976; Türk Yolu, 22 Temmuz 1961).

1961 yılındaki haberlerde, Saray bahçesinde yer alan Av Köşkü müzeye tahsis edildikten sonra binada esaslı revizyona gidildiğine yer verilmiştir (Türk Yolu, 18 Eylül 1961; Türk Yolu, 1 Eylül 1961; Türk Yolu, 24 şubat 1961). 4 Ekim 1961 tarihli haberlere göre tarihî Av Kşkndeki onarımın tamamen bittiği, müzedeki tarihî eserlerin belirli günlerde ziyaret edilebileceği haberleri yer almaktadır (Türk Yolu, 4 Ekim 1961). 31 Ekim tarihli gazete haberinde son olarak binanın pencerelerinin demir kafesle rldkten sonra müzenin açılacağı bildirilmiştir (Türk Yolu, 31 Ekim 1961). 1961 yılına ait bir diğer haber ise İzmit Halkevinde bulunan kütüphanenin Saray bahçesindeki Eski Vilayet Konağının ikinci katına taşınacağıdır. Birinci katı müze hâline getirileceği ve müze binasının pencerelerinin demir kafesle örülmesi için ihaleye çıkılacağı bilgisine rastlanmıştır (Türk Yolu, 3 Kasım 1961). Av köşkünün üst katı müze olurken alt katı kütüphane olacağı için binada iki katın birbiriyle olan irtibatının kesileceği bilgisi de verilmiştir (Türk Yolu, 9 Kasım 1961).

Ayrıca gazetede, yapılan tüm bu revizyonlar için vilayete 12 bin liralık bir tahsisatın geldiği belirtilmiştir (Türk Yolu, 8 Aralık 1961). Tarihî Av Kşknn 1962 yılının ilk aylarında müze olarak hizmete geçeceği, aynı zamanda İstanbul ve diğer şehirlerden toplatılacak kıymetli eşyaların naklinin yapılacağı, bunun için de bir miktar tahsisat gönderileceği bilgisi bulunmaktadır (Türk Yolu, 9-10 Aralık, 1961). Müze binasının onarımı bittiğinde, tarihî eşyaların geleceği ve müzenin resm açılışının yapılacağı bildirilmiştir (Türk Yolu, 25 Ocak 1962).

Yine aynı yıl Türk Yolunda “Tarihi eserlerimiz harap olmadan müze açılmalıdır” başlığı görülmektedir(Görsel 3) (Türk Yolu, 19 Nisan 1962). Türk Yolu gazetesinde kentin arkeoloji müzesi olmaması sebebiyle ilk etapta eserlerin Sümer İlkokuluna taşındığı detayı da yer almaktadır (okul günümüze kadar varlığını srdremeyip 2005 yılında yıkılmıştır). Sonrasında ise müzede yer alan 80 adet heykelin, 20 Eylül 1961 tarihinde Sümer İlkokulu bahçesinden alınarak müze binasına nakledileceği öğrenilmektedir. Bunun yanı sıra ilçelerdeki tarihî eserlerin müzeye getirtileceği, İstanbuldan da bazı eserlerin nakil olacağı ve esaslı bir revizyon gören Vilayet Konağının şehir müzesi olarak 1962 yılı Temmuz ayı sonlarına doğru hizmete açılacağı bilgisi verilmektedir. 1962 yılı haberlerinde müzenin memur kadrosunun da geldiği bilgisine rastlanmıştır (Türk Yolu, 28 Haziran 1962; Türk Yolu, 20 Eylül 1962; Türk Yolu, 28 Eylül 1962). Tüm bunların yanı sıra Sümer İlkokulu bahçesindeki müze için broşürler basıldığı bilgisi de görülmektedir (Türk Yolu, 4 Mayıs 1962).

Müze binasının açılışından sonra yapılan haberlerde ise 1966 yılında eserlerin numaralandırılmış ve kayıtlarının yapılmış olduğu görülmektedir. SEKAda bulunan eserlerin küçük bir kısmı müzeye getirilmiş, binanın iç ve dış tanzimi için de Ankaradan uzman istenmiştir. Tüm bunlardan sonra, Eski Eserleri Koruma Cemiyeti kurulması, ilin arkeolojik haritasının meydana getirilmesi ve Kocaeli tarihinin hazırlanması işleri üzerinde durulduğu haberlerine rastlanmaktadır (Türk Yolu, 5 Mayıs 1966). Yine 1966 yılı haberlerinde müze idaresinin bakanlıktan ktip kadrosu istediği detayı yer almaktadır (Türk Yolu, 11 Mayıs 1966; Türk Yolu, 13 Mayıs 1966). 1973 yılına gelindiğinde ise tüm tarihî eserlerin şehir müzesine toplandığı haberi yer almaktadır (Türk Yolu, 27 Temmuz 1973).

1976 yılında Türk Yolu gazetesinde yer alan haberde yapı ile ilgili detaylı bilgi verilmektedir. Müze binasının ziyarete açılışının 6. yılında yayınlanan yazıda “tarihi bina müze binası olarak ufak bir restore ile 28 Haziran 1967 yılında ziyarete açılmıştır.” ibaresi yer almaktadır. Ayrıca haberde müze binası,

salonlar ve salonlarda sergilenen eserler ile koleksiyonlar hakkında detaylı bilgi verilmiştir(Görsel 3) (Türk Yolu, 6 Şubat 1976).

14 Ocak 1986 tarihine gelindiğinde ise gazetede yer alan haberde Saray Bahçesi'nin tarihî surlarının onarıldığı bilgisi yer alır. Saat Kulesi'nin tam karşı istikametindeki tarihî kemerin de restore edilmeye başlandığı bilgisine rastlanmıştır. Bu çalışma için anıtlar ve tarihî eserler genel müdürlüğü tarafından 50 milyon liralık ödenek ayrıldığı, daha sonra müze binası olarak kullanılan tarihî binanın da restoresine başlanacağı bilgileri verilmektedir (Türk Yolu,14 Ocak 1986). Yapı günümüzde hala müze olarak kullanılmaktadır.



Görsel 3. İzmit Müze Binası (Av Köşkü). Türk Yolu (1961, 4 Ekim)

Türk Yolu gazetesinde İzmit'te Hükümet Konağı'nın eksikliği sık sık dile getirilmiştir. Bu konuyla ilgili en erken haber 1947 yılında yazılmıştır. Haberde şehrin başta gelen mühim eksikliği olarak bahsedilmiştir (Türk Yolu, 22 Mayıs 1947). Sonrasında 1962 yılında benzer haberler tekrar yer almıştır (Türk Yolu, 30 Ekim 1962).

1966 yılına ait haberlerde ise Vali Konağı'nın hizmete girdiği, Vali Hüseyin Meydanoğlu'nun Yeni Cuma Cami'nin sahil asfaltı yanında inşa ettirilen yeni Vali Konağı binasına taşındığı haberi yer almaktadır. Ayrıca gazetede yeni Vali Konağı'nın modern bir tarzda yaptırıldığı, misafirler için ayrı bir kısmı da içine aldığı yazılıdır. Atatürk anıtı karşısındaki eski Vali Konağı binasının da okul hâline getirileceği haberde yer almaktadır (Türk Yolu, 17 Temmuz 1966).Eski vali konağı günümüzde mevcut olmayıp 2015 yılında yapılan yeni Vali konağı kullanılmaktadır.

İzmit'te yer alan Av Köşkü'nün tarihsel gelişimi ve müze binasına dönüşüm süreci, Türk Yolu Gazetesi'nde yer alan haberler üzerinden ele alınmıştır. Gazete haberleri, yapının geçirdiği onarım ve işlev değişikliklerini ayrıntılı biçimde yansıtarak, kentin uzun süre dile getirilen müze ihtiyacının karşılanma sürecini görünür kılmaktadır. Av Köşkü'nün müze olarak düzenlenmesi, yalnızca mimari bir dönüşümü değil, aynı zamanda Kocaeli'de kültürel mirasın korunmasına yönelik kurumsal farkındalığın gelişimini de ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, müze ve kamu yapılarının yetersizliğine ilişkin tartışmalar, yerel basının kentsel mekânların planlanması ve kamusal ihtiyaçların gündeme taşınmasındaki rolünü açık biçimde göstermektedir.

Yenituran İlkokulu

Okulun inşasına ilk olarak 1911-12 tarihlerinde başlanmıştır. Balkan Savaşı'nda yapımı yarım kalan okulun inşaatına 1912-13'lerde tekrar devam edilmiş ve Mutasarrıf Mazhar Müfit Bey döneminde (1913-1917) tamamlanmıştır (Kaya, 2009, s.104). Okulun ilk adı Numune Mektebi olup Cumhuriyet döneminde ilkokul olarak kullanılmıştır (Erdoğan vd., 2011, s. 97). Mimarı bilinmeyen iki katlı yapı, günümüzde anaokulu olarak kullanılmaktadır.

Şehrin tarihî yapılarından biri olan Yenituran İlkokulu hakkında Türk Yolu gazetesinde en erken tarihli habere 1954 yılında rastlanmıştır. Haberde tamirde olan okulun tamirinin ne zaman biteceği eleştirisi yapılmaktadır (Türk Yolu, 19 Ekim 1954). Gazetede yer alan haberler sonrasında okulun 1976 yılında tekrar onarım geçirdiği görülmektedir. Onarımın başladığı, okulun çatısının açılıp iskelelerin kurulduğu ve ders sezonunda tekrar hizmete açılacağı bilgisi yer almaktadır. Binanın birinci katına kadar olan bölümün yıkıldıktan sonra yeniden betonarme duvar örüleceği detayına da rastlanmıştır (Görsel 4) (Türk Yolu, 3 Temmuz 1976; Türk Yolu, 19 Temmuz 1976; Türk Yolu, 5 Haziran 1976).



Görsel 4. İzmit Yeni Turan İlkokulu. Türk Yolu (1976, Temmuz)

Türk Yolu gazetesinde yer alan haberler, Yenituran İlkokulu'nun kentin tarihî eğitim yapılarından biri olarak farklı dönemlerde onarım ve müdahalelere konu edildiğini göstermektedir. Gazetede özellikle yapının bakım ve yenileme süreçlerinin eleştirel bir dille aktarılması, yerel basının kamusal yapıların korunmasına yönelik denetleyici ve farkındalık oluşturan rolünü ortaya koymaktadır.

İzmit Halkevi Binası

Şehirde ilk yıllarda Halkevi binası olmadığı için CHP binasında çalışılmasına karar verilmiştir. Sonrasında da yer sorunu çözülemediğinden Necati Bey Okulunun Halkevi'ne tahsis edilmesine karar verilmiştir. Daha sonra ise İzmit Halkevi Binası, Seyfi Arıkan tarafından yapılmıştır ve binanın açılış tarihi 19 Şubat 1941'dir. 1952'de halkevlerinin kapatılmasıyla bina farklı şekillerde kullanılmıştır (Kaya, 2009, s. 110-111).

Oya Şenyurt, Halkevi binasının yapımına 1941 yılına kadar ara verildiğini yapının 21 Şubat 1943 yılında bitirildiğini yazmıştır. Ancak Şennur Kaya, başlangıç tarihi olarak 1936 yılını verirken açılış tarihini de 19 Şubat 1941 olarak vermektedir (Şenyurt, 2014, s. 1671). (Kaya, 2009, s.111)

Türk Yolu gazetesi, İzmit Halkevi'nin kuruluşu olarak 24 Haziran 1932 tarihini vermektedir. Gazetede "Halkevimiz 1932 yılı Haziranın da sayısı seksene çıkan halkevleri ile birlikte açılmıştır" ibaresi görülmüştür (Türk Yolu, 29 Birinci Teşrin 1936). Türk Yolu gazetesinde çıkan haberlerde bu süreci takip edebiliriz. Halkevi müze grubundan da bahsedilmektedir. Haberde bu gruptan müze binası ile ilgili çalışmaların beklendiği de belirtilmiştir (Türk Yolu, 24 Birinci Kanun 1936). Aynı zamanda İzmit Halkevi için, Türk Yolu gazetesinde harp yıllarında sosyal işlere de büyük önem verdiği ve eldeki imkânları aşan faaliyetler ortaya koyduğu detayı da yer almaktadır (Türk Yolu, 22 Şubat 1948).

Gazetede İzmit Halkevi binasının kuruluş tarihi olarak 1941 yılı bilgisine ulaşılmıştır. Halkevi binası ile ilgili en erken habere ise 1941 yılında rastlıyoruz. 1941 yılı gazete haberlerinde "yeni halkevimize kavuşuyoruz" ibareleri yer almaktadır (Türk Yolu, 10 Haziran 1941 Salı; Türk Yolu, 21 Haziran 1941).

Yine gazetede, parti genel sekreteri tarafından binanın tefrişi için 20 liralık tahsilat verildiği bildirilmiştir (Türk Yolu, 10 Haziran 1941). 1941 yılında açılan Halkevi binasının, açılışından henüz bir yıl sonra yani 1942 yılında iç kısımların badana yapılacağı ve bazı kısımların da tamire ihtiyacı olduğu bilgisi verilmiştir (Türk Yolu, 8 Ocak 1942).

21 Şubat 1943 tarihli gazetede, halkevinin kuruluşunun 11. yıl dönümü kutlanacağı haberleri yer almaktadır (Türk Yolu, 11 Şubat 1943). Ayrıca yine Türk Yolu'ndan öğrendiğimize göre yeni halkevinin açılış töreni için yapılan hazırlıklar içerisinde tasarlanan İnönü heykeli, Halkevi binasının önüne konulmak istense de bu karar Kocaeli halkına bırakılmıştır. Bu abidenin nereye dikileceğinin belirlenmesi için Türk Yolu gazetesi tarafından bir anket yapıldığı haberi yer almaktadır. Ankette 100 kişiden 84 ünün abidenin halkevi önüne dikilmesini istediği, diğer katılımcıların da Saat Kulesi ve Ulu Gazi civarında dikilmesi konusunda görüş bildirdikleri belirtilmiştir. Son olarak valinin ve belediye başkanının da görüşlerinin alınıp okuyucuya bildirileceği yazılıdır (Türk Yolu, 14 Bininci Kanun 1944). 12 Aralık 1946 tarihli gazetede Cevdet Baykal, yazısında Halkevi binası için eleştirilerde bulunmuş, binanın acayip bir kule olduğunu söylemiştir (Türk Yolu, 12 Aralık 1946). 1961 yılı gazete haberine göre tekrar binanın tamirine başlanmış, binanın çatı kısmı esaslı bir şekilde onarılmıştır. Ayrıca 1961 yılında Halkevi binasının üç kısımdan ibaret olduğu bildirilmiştir. Birinci kısmı sinema, ikinci kısmı gazino, üçüncü kısmı üst kattaki teşekküllerden ibarettir. Ayrıca binada bulunan kütüphanenin saray bahçesindeki binaya sevk edileceği detayı da verilmektedir (Görsel 5)(Türk Yolu, 7 Kasım 1961).



Görsel 5. İzmit Halkevi (Fotoğraf: Rumeysa Karataş)

Türk Yolu gazetesinde yer alan haberler, İzmit Halkevi Binası'nın kuruluş süreci, işlevleri ve geçirdiği onarımlar üzerinden yapının kentin kültürel ve toplumsal yaşamındaki merkezi rolünü ortaya koymaktadır. Gazetede hem binanın inşa ve kullanımına ilişkin bilgiler hem de yapıya yönelik eleştiriler ve kamusal tartışmalar yer alarak, yerel basının kentsel mekânların şekillenmesinde ve toplumsal belleğin oluşumunda etkili bir araç olduğunu göstermektedir.

Bozacı Han

Türk Yolu gazetesinde Bozacı Han hakkında yer alan bilgiler oldukça sınırlıdır. Gazetede, Bozacı Han'ın adı sadece tek bir haberde geçmekte ve bu haberde, hanın birkaç yıl içinde yanma tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı belirtilmektedir. Ancak bunun dışında Bozacı Han ile ilgili başka bir habere veya detaylı bir bilgiye rastlanmamaktadır (Türk Yolu, 4 Ocak 1952; Türk Yolu, 8 Haziran 1961). Yapı günümüze kadar gelememiştir.

Çoban Mustafa Paşa Camii

Osmanlı klasik dönem özelliklerini taşıyan yapı, özellikle farklı Memluk tarzı süslemeleriyle dikkati çekmektedir. Kocaeli ilinin Gebze ilçesinde yer alan Cami bir külliye içerisinde olup külliyenin banisi Yavuz Sultan Selim'in (ö. 1512-1520) damadı Çoban Mustafa Paşa'dır (ö. 1529). Caminin mermer

kitabesinde 930/1523-24 tarihi verilmiştir. Yapının Mimar Sinan'a ait bir eser olup olmadığı tartışılmaktadır (Köksal, 1993, s. 351). (Görsel 6)

Külliye yapıları 1889-1890, 1946-1947 ve 1961-69, 1992-1993 yılları arasında çeşitli restorasyonlar geçirmiştir (Bayram, 2011, s. 35-38).

Rıfat Yüce de Caminin 1897, 1913 ve 1988 yıllarında onarım gördüğünü ancak bu onarımların hep yarım kaldığını bildirmiştir (Yüce, 1988, s. 29).

Türk Yolu gazetesinde taradığımız sayılar içerisinde Cami ile ilgili sadece 4 Ekim 1961 tarihli onarım haberine rastlanmıştır. Haberde Gebze'deki Çoban Mustafa Paşa Cami'nin onarımına yakında başlanacak olduğu, onarımla alakalı çalışmaların devam ettiği ve imkânlar nispetinde bütün ibadet yerlerinin tamir ettirildiği bilgisi yer almaktadır (Türk Yolu, 4 Ekim 1961).



Görsel 6. Çoban Mustafa Paşa Cami (Fotoğraf: Özlem Özüm)

İzmit'te Pertev Paşa Camii (Yeni Cuma Camii)

İzmit şehir merkezinde bulunan yapı, külliye içerisinde yer alır. 1579 yılında tamamlanan Külliye, 1572 yılında ölen Pertev Paşa'nın isteği üzerine ölümünden sonra kethüdası Sinan Ağa tarafından Mimar Sinan'a inşa ettirilmiştir (Şenyurt, 2014, s. 350).

Halk arasında Yeni Cuma Cami olarak anılır. Şehrin en eski Camisi olan Orhan Cami, zamanla Cuma namazlarına dar gelmeye başlanınca Pertev Paşa Cami'nde cuma namazları kılınabileceği fetvası verilmiştir. O günden sonra da Camiye Yeni Cuma Camisi de denilmiştir (Demokrat Kocaeli, 18 Eylül 1992).

1579 yılında tamamlanan külliye Camii ve çeşme günümüzde asıl hâllerini koruyabilmişlerdir. Külliye yapılarının yıllar içerisinde onarımlar geçirdiği bilinmektedir. Bu onarımların tarihleri olarak 1719, 1764, 1858, 1952-61 yılları verilmektedir (Kurtbil, 2007, s. 236-238).

Türk Yolu gazetesinde Pertev Paşa Camii ile ilgili verilen bilgilere bakıldığında; 4 Nisan 1941 tarihli en erken haberde Camiinin tamirine başlandığı, tamir için 54 bin liranın tahsis edildiği görülmüştür. Ayrıca Türk Yolu gazetesinde Caminin tamire olan ihtiyacı ile ilgili haberlere yer verildiği, bu haberler sonrasında vakıflar müdürlüğünün tamir için gerekli tedbirleri aldığı yazılıdır. Caminin kubbesindeki kurşunların döküldüğü, kısmen dış avlu tarafında duvarlarında umumi bir temizliğe ve badanaya ihtiyaç duyulduğu yazılıdır (Türk Yolu, 4 Nisan 1941). Türk Yolu gazetesinde Caminin tamiriyle ilgili bir diğer haberde de Yeni Cuma Camii'nin tamire ihtiyaç gösterdiğinin yazıldığı ve bu yazı sonrasında vakıflar tarafından gerekli tedbirlerin alındığı ve 54 bin liralık tahsilatın ayrıldığı bilgisine rastlanmıştır (Görsel 7) (Türk Yolu, 29 Nisan 1941). 27 Ağustos 1941 yılında yapılan haberde Camiinin onarımı için vakıflar umum müdürlüğüne 15.900 lira havale gönderildiği bilgisine ulaşılmıştır (Türk Yolu, 27 Ağustos 1941). 19 Eylül'de Cami hakkında yapılan haberde 15 bin liralık tahsilatın geldiği bilgisine ulaşılmıştır (Türk Yolu, 19 Eylül 1941).

1 Temmuz 1942 yılında yapılan haberde Yeni Cuma Camii kurşunları ve minaresinin tamir edildiği ve hoparlör tesisatının da var olduğu bildirilmiştir. Ayrıca vakıflar müdürünün, Yeni Cuma Camii'nin kurşunları ile minaresini tamir ettirdiğine değinilmiştir. Gazetede Kocaeli Vakıflar İdaresi'ne tüm bunlar için teşekkür edilmiştir (Türk Yolu, 1 Temmuz 1942).

Türk Yolu gazetesinde yer alan haberden Yeni Cuma Cami'nin 13 Ekim 1946 tarihinde kapalı olduğu anlaşılmaktadır. Hatta yıllardan beri tamir edildiği, bu yüzden de halkın Cuma ve bayram günlerinde Fevziye Cami'nde sokakta namaz kıldığı belirtilip, ilgililerin dikkati çekilmek istenmektedir (Türk Yolu, 13 Ekim 1946).

Cevdet Baykal'ın "Suya Sabuna Dokunarak" başlıklı köşesindeki yazısında eser hakkında detaylı bilgiye rastlanmıştır. Yazıda Caminin pek çok yeri harap olduktan sonra, vakıflar idaresi tarafından tamir edildiği, bunun için 60 bin lira harcadığı ifade edilmiştir. İç kısımdaki pencerelerin, yazıların, motiflerin elden geçirildiği ve dış kısımdaki kurşunların yenilenmiş olduğu bildirilir. Caminin bu onarımları dışında dış mabedin dış kortejlerinin zamanla yıprandığı ve harap olduğu, mihrabın dış tarafındaki taşların çok açık olan arasına su girdiği için mihrabın lekeler içinde kaldığı belirtilmektedir. Mihrabın iç ve sol tarafındaki mermer taşın da kırık olduğuna değinilmektedir. Baykal, Camiinin halısının olmadığı, eski şadırvanın da tamir edilmesi gerektiği şeklinde düşüncelerini detaylı biçimde bildirmiştir (Baykal, Türk Yolu, 18 Şubat 1946).

Camiinin 10 Ocak 1947 tarihinde açılacağı belirtilmiştir (Türk Yolu, 10 Ocak 1947). 10 Ocak 1947 tarihinde açıldığı öğrenilen Camiinin 1948 yılında tekrar imar edileceği bilgisine rastlanmıştır. Türk Yolu'nda yazılan habere göre 1948 yılında şehirde Yeni Cuma, Fevziye ve Orhan Cami'leri imar edilecektir. Bunlardan Yeni Cuma Cami'nin avlusunun ihata duvarlarıyla güzel bir şekilde onarılacağı haberi de yer almaktadır (Türk Yolu, 28 Nisan 1948).

1951 yılı başlarında Caminin kilimlerinin çalındığı, 1 Şubat tarihli gazetede de kilimlerin bulunduğu haberine yer verilmiştir (Türk Yolu, 13 Ocak 1951; Türk Yolu, 1 Şubat 1951). 1951 yılı Temmuz ayında da halkın Camide ibadetini yapmak istediği ancak yağmurlar sonucu oluşan çamurdan dolayı bunu gerçekleştiremedikleri için bununla ilgili önlemlerin alınmasını belediyeden rica etmektedirler (Türk Yolu, 20 Temmuz 1951).

Bu haberden yedi sene sonra 1958 yılında Cami etrafının tanzim edildiği haberine rastlanmıştır (Türk Yolu, 25 Nisan 1958). Yine 1958 yılına ait haberde Camiyi çevreleyen duvarların yıkılmakta olduğu ve bununla beraber Caminin yanında bulunan kütüphane ve medresenin de onarılmasının ilgililerden beklendiği belirtilmektedir (Türk Yolu, 27 Mart 1958; Türk Yolu, 27 Mayıs 1958). Gazetede yer alan haberler ilgiyle karşılanıp dikkate alınmış olsa gerek ki 14 Haziran 1958 tarihli gazetede Camii etrafının açıldığı, Cami ile demiryolu arasındaki sahada bulunan köhne binalar yıkılarak açık bir meydan hâline getirildiği haberinin olduğu görülmüştür (Türk Yolu, 14 Haziran 1958). Ayrıca Camiye bir hoparlör ve Cami etrafına da bir park istenmektedir (Türk Yolu, 4 Haziran 1958; Türk Yolu, 10 Haziran 1958).

1959 yılına gelindiğinde ise Yeni Cuma Camii'nin ihata duvarı ve şadırvanının restore edilmesi için ihale yapıldığını görüyoruz. Aynı zamanda minarenin de tamir ettirileceği ve Vakıflar Umum Müdürlüğüne Muzaffer Ulvay adındaki bir müteahhide 63.743 lira 13 kuruşa ihale edildiği bilgisine rastlanmıştır (Türk Yolu, 5 Mart 1959). Zamanla Cami duvarlarının da yapılacağı belirtilirken yine daha önce de belirtildiği gibi, Camiye hoparlör konmak isteği tekrarlanmaktadır (Türk Yolu, 1 Nisan 1960; Türk Yolu, 15 Nisan 1960).

1960 yılında, Caminin minaresinin yapılması planlanmış ancak bu iş için İzmit'te usta bulunamamıştır. Fırtınada uçan külâhının tamiri için İstanbul ve Ankara'dan usta getirilmesi kararlaştırılmıştır (Türk Yolu, 16 Temmuz 1960). Külâh taktırılırken minarenin iç ve dış kısımlarının da esaslı bir tamir göreceği yazılmıştır. Ayrıca tarihî şadırvanın da onarılacağı bilgisi verilmektedir (Türk Yolu, 16 Eylül 1960). 1960

senesinin Kasım ayında yapılan haberde Yeni Cuma Cami bahçesi onarılmış olup minarenin tamirinin devam ettiği yazılıdır (Türk Yolu, 6 Kasım 1960). Gazetede verilen haberlerde Camiinin bahçesinin düzenlemesinin Kasım 1960 yılında bittiği bilgisine rastlıyoruz (Türk Yolu,13 Kasım 1960). 1961 yılı başlarında, tarihî Yeni Cuma Cami minaresinin klahının takıldığı haberleri yer almaktadır (Türk Yolu, 11 Ocak 1961). Ancak bu yazıdan bir gün sonra gazetede, yapılan yeni minarenin eskisine uygun yapılmadığı, minarenin kalemi ve klahının eskisine nazaran kısa düştüğü eleştirileri yer alır (Türk Yolu, 12 Ocak 1961). Yeni Cuma Camii'nin bir müddet önce fırtınadan kopan minare klahının yerine yenisi konularak düzgün bir Şekilde onarıldığı, bu arada bazı ufak tefek onarım işlerinin de yapıldığı belirtilmiştir (Türk Yolu, 24 şubat 1961). Ayrıca Yeni Cuma Camii'ne hoparlör isteği tekrarlanmıştır (Türk Yolu, 15 Nisan 1961).

Cami minaresinin onarım işi tamamlandıktan sonra Yeni Cuma Camii Parkı'nın güzel bir Şekle sokulduğu bilgisine rastlanmıştır. Ekim ayında yayımlanan bir haberde, Caminin güneyinde yer alan ve "Karpuz Pazarı" olarak adlandırılan alanın da temizletildiği belirtilmektedir Cami(Türk Yolu, 22 Temmuz 1961; Türk Yolu, 3 Ekim 1961). Ancak 10 Aralık 1961 tarihli gazetede şadırvanın henüz onarılmadığına dikkat çekilmektedir. Aslında şadırvanın daha önce onarılması yönünde bir karar alınmış, hatta 1959 yılında ihaleye çıkarılmış olsa da bu karar uygulamaya geşmemiştir. Türk Yolu'nda bu konuda ilgililerin dikkatini çekmek istendiği belirtilmiştir (Türk Yolu, 10 Aralık 1961). 1976 yılında yapının dört bir tarafına iskeleler konulduğuna, binanın dış kısmı ile birlikte iş kısmının da onarılacağına değinilmiştir(Görsel 7) (Türk Yolu, 29 Haziran 1976). 30 Temmuz 1977'deki gazete haberinde şadırvanın onarımının tamamlandığı bilgilerine rastlanmaktadır (Türk Yolu, 30 Temmuz 1977). Türk Yolu gazetesi haberlerinde onarımın Ağustos ayında da devam ettiği bilgisine ulaşılmıştır (Türk Yolu, 2 Ağustos 1976). Cami ile ilgili haberlere gazetede en erken 1941 tarihinde rastlarken en geç 1976 tarihinde yer verildiği görülmüştür.



Görsel 7. İzmit'te Pertev Paşa Camii (Yeni Cuma Cami) (Fotoğraf: M. Kaan şertmek)

Türk Yolu gazetesinde yer alan haberler, Bozacı Han'ın zaman içerisinde yok oluşuna işaret ederken, çoban Mustafa Paşa Camii ve özellikle Pertev Paşa Camii'nin onarım, bakım ve çevre düzenlemeleri üzerinden kentin tarihî yapılarının korunma süreçlerini ayrıntılı biçimde yansıtmaktadır. Bu haberler, yerel basının tarihî eserlerin fiziksel durumunu, kamusal müdahaleleri ve toplumsal beklentileri kayıt altına alarak kentsel belleğin oluşumuna katkı sağladığını ortaya koymaktadır.

Fevziye Cami

Fevziye Cami aynı zamanda Mehmet Bey Camii olarak da bilinir ve İzmit'teki önemli tarihî yapılar arasında yer alır. İlk yapımı, Kanuni Sultan Süleyman dönemine kadar uzanır. Bu Cami, İzmitle Mehmet Bey tarafından Mimar Sinan'a yaptırıldığı için onun adıyla anılmaktadır. Ancak Cami, zaman içinde birşok kez büyük hasarlara uğramıştır. 1776 yılında meydana gelen deprem, Camiyi ciddi Şekilde tahrip etmiştir. II. Mahmut döneminde Ahmet Fevzi Paşa tarafından Cami yeniden inşa edilmiştir ve

bu yüzden Cami, Fevziye Cami olarak da bilinmektedir. 1915, 1894, 1922, 1924, 1967 tarihlerinde çeşitli onarımlar geçiren Cami, 1999 yıllarında meydana gelen depremlerle tekrar hasar görmüştür (Öztüre, 1981, s. 216). (Galitekin, 2002, s.31-34). Dörtgen planlı yapı cephesi iki kat pencerelerle hareketlendirilmiştir. Günümüzdeki minare kırmızı tuğla görünümlüdür. İç mekânda ise ahşap minber ve kalem işi süslemelerle bezenmiş mihrap nişi yer almaktadır. Ahşap tavan ortasında tek kubbeli üst örtü bulunurken üst katta kadınlar mahfili yer alır. (Görsel 8)

Türk Yolu gazetesinin 1948 tarihli haberinde, şehirde üç Cami imar edileceği ve bunların Yeni Cuma, Fevziye ve Orhan Cami'leri olduğu belirtilmiştir. Bu Camilerden Fevziye Cami'nin iç kısmına dokunulmaksızın çatı kısmının itinalı bir şekilde tamir göreceği bilgisine rastlanmaktadır (Türk Yolu, 28 Nisan 1948).

15 Temmuz 1950 yılında yer alan haberde Fevziye Cami'ne hoparlör konularak 14 Temmuz'dan itibaren faaliyete geçtiği ve bu durumun halk tarafından memnuniyetle karşılandığı yazılıdır (Türk Yolu, 15 Temmuz 1950). 1951 tarihli gazetede yeni bir imar planının yapıldığı Fevziye Camii etrafının tanzim olunacağı bilgisi verilmektedir (Türk Yolu, 5 Nisan 1951). Dönem dönem belediyenin Fevziye Cami etrafını güzelleştirme çalışmaları yaptığı haberlerine de gazetede rastlanmıştır (Türk Yolu, 28 Ağustos 1951).

Gazetede, Fevziye Camii'nin giriş kapısının üzerinde yer alan saatin bozulduğu ve tamiri için söküldüğüne ait haberler farklı senelerde karşımıza çıkıyor. Gazetede bununla ilgili haberler yapıp ilgililerin dikkati çekilmek istenmiştir (Türk Yolu, 18 Aralık 1951; Türk Yolu, 24 Şubat 1961; Türk Yolu, 22 Temmuz 1961). Cami kapısı üzerinde bulunduğu belirtilen saatin günümüzde mevcut olmadığı görülmektedir. Ayrıca, Cami çevresinin tanzimine yönelik düzenlemelerin başında yer aldığı tespit edilmiştir. Bunlardan birinde Cami bahçesinin otopark hâline getirilmesi ve bundan cemaatin duyduğu rahatsızlık bildirilmiştir. Caminin çevresinde yer alan odun deposunun ve satıcıların buradan uzaklaştırılması ile ilgili haberler de yer almaktadır (Türk Yolu, 14 Ağustos 1976; Türk Yolu, 14 Eylül 1985). Gazetede araştırdığımız sayılar içerisinde Cami ile ilgili en erken haber 1948 yılına en geç tarihli haber ise 1985 yılına aittir.



Görsel 8. Fevziye Cami (Fotoğraf: Emre Kaya)

Orhan Camii

Kocaeli'nin İzmit ilçesinde Orhan Mahallesi'nde yer alan Cami İzmit'in fethinden sonra iç kalede inşa edilen ilk Cami olma özelliği ile tanınır. 14. yy' da Süleyman Paşa tarafından inşa ettirilmiştir. Yapı Abdülmecit döneminde detaylı bir onarım geçirmiştir. 19. yy'da yapılan onarımlarda yapıya bir son cemaat yeri ve hünkâr mahfili eklenmiştir (Özyıldırım ve Sakin 2019, s. 1782). Yapının mimarı bilinmemektedir. Dikdörtgen planlı yapının üzeri, ortasında bir kubbe bulunan ahşap örtü sistemine sahiptir. Kuzeybatıda kâgir bir minaresi bulunur. Caminin süslemelerine bakıldığında kalem işi ve ahşap süslemeleri görülmektedir. Mihrap, minber ve vaaz kürsüsünde yer alan kalem işleri 19. yy'da

sıklıkla görülen bezeme öğelerindendir (Özyıldırım ve Sakin, 2019, s. 1783). Mihrapta, ortasından kandil sarkan bir perde motifi yer almaktadır. Minber üzerinde bitkisel bezemelerin benzeri vaiz kürsüsünde de bulunmaktadır. (Görsel 9)

Şehirde bir müddet cuma namazları sadece Orhan Cami'nde kılınırdı (Görsel 9). Fetihle anılan yerlerdeki Camilerde olduğu gibi Orhan Cami'nde de cuma hutbesine imam kılıç kuşanarak çıkmıştır (Demokrat Kocaeli, 18 Eylül 1992).

Cami pek çok onarım geçirmiş, özellikle 1259/1843 tarihli onarım için Caminin durumu Sultan Mecit'e bildirilmiştir. Hatta onarım için İzmit'e gelen Sultan Mecit, İzmit'te bir saray yapılmasını uygun bulmuştur (Öztüre, 1981, s. 210). Türk Yolu gazetesinde yapı ile ilgili haberlere bakacak olursak aslında şehrin fethinden sonra ilk inşa edilen yapılardan biri ve aynı zamanda en eski Cami olmasına rağmen hakkında gazetede fazla habere yer verilmediği görülmektedir Mustafa Kemal Boruksa'nın Orhan Camii hakkındaki yazısında tarihî Caminin yer yer dökülür bir durumda olduğu, minaresinin kurşunlarına kadar onarım beklediği, ayrıca Orhan Cami'ni korumanın devlet teşkilatına düşen bir ödev olduğu belirtilmiştir (Boruksal, Türk Yolu, 18 Birinci Teşrin, 1942).

Türk Yolu gazetesinde 1948 yılında yer alan habere göre şehirdeki üç caminin imar edileceği bilgisi yer almaktadır. Bunlar Yeni Cuma, Fevziye ve Orhan Camileridir. Orhan Cami'nin iç ve dış kısımlarının esaslı bir biçimde tamir göreceği bilgisine rastlanmaktadır (Türk Yolu, 28 Nisan 1948). 1955 yılı Türk Yolu haberlerinde ise caminin yakında tamir gördüğü ancak şehirde ramazan topunun buradan atılması sebebiyle cami duvarlarının çatladığı ve zamanla avlu içi dolma toprak olduğundan yine sarsıntı ile tehlike sezildiği yazılmıştır. Bu konulara dikkat çekilerek ilgililere duyurulmak istenmektedir (Türk Yolu, 14 Haziran 1951).

Araştırılan yıllar içerisinde yer alan haberlerde cami ile ilgili en erken tarihli haber, 1942 yılına aittir.



Görsel 9. Orhan Cami (Fotoğraf: İlknur Erbaş)

Erbaş Cami

Gölcük ilçesi Yeni Mahalle mevkiinde yer alan cami 1980 tarihinde yapılmış, günümüzde de aktif olarak kullanılmaktadır. İlgili haberlere bakıldığında camide bir kütüphane kurulduğu dikkati çekmektedir. Haberde Erbaş Cami Yaptırma ve Yaşatma Derneğinin olduğu görülmektedir. Dernek başkanı Muammer Özçelebi, kitaplık kurulması için ilgili çalışmaların tamamlanmasından sonra Cami kütüphanesinin kurulduğunu bildirmiş, Caminin bazı eksiklerinin ve minaresinin vatandaşların bağışları ile yapıldığını, ayrıca kubbenin inşaatı için de yine vatandaş katkılarının beklendiğini vurgulamıştır. Bağışların miktarının iki milyon lirayı bulduğu belirtilmiştir (Türk Yolu, 14 Temmuz 1985; Türk Yolu, 14 Ocak 1985). Minare yapımı bittikten sonra kubbe inşasına başlanacağı belirtilmiş, çinko olarak yapılacak olan kubbenin de inşaatının yapılması için vatandaşların katkılarının beklendiği belirtilmiştir (Türk Yolu, 4 Temmuz 1989).

Haberde Camiye Hacı Mustafa Atak'ın 5 milyon lira değerindeki dairesini bağışladığı yer almaktadır. Kütüphanesine kitap bağışlayanlara, merkez Cami yanındaki Derya Kitabevi'nin yüzde 20 indirim uyguladığı detayı da verilmiştir (Türk Yolu, 1 Ocak 1986).

Turgut Camii

İzmit ilçesi Turgut Mahallesi'nde yer alan Caminin yapım yılı 1958'dir. Caminin sade, mermer bir minberi ve alçı süslemelere sahip bir mihrabı vardır. Mihrapta yazı kuşakları ve bitkisel bezemeler yer almaktadır. Yapının kubbesinde ise kalem işi süslemeler bulunmaktadır. Cami ana mekân girişinin üzerinde ahşap korkuluklu kadınlar mahfili yer alır(Görsel 10). Gazetede Cami hakkındaki bilgiye 30 Eylül 1955 tarihli sayıda rastlıyoruz. Caminin temelini törenle atılacağı haberi verilmiştir. Caminin yapımının İzmit Camii Yaptırma ve Onarma Derneği tarafından yaptırıldığı da bildirilmiştir (Türk Yolu, 30 Eylül 1955).



Görsel 10. Turgut Camii (Fotoğraf: İlknur Erbaş)

Şimdiki yapı 1954 yılında, eski ahşap mescidin yerine yapılmıştır (Ürkmez, 2007, s. 272). Dikdörtgen planlı küçük ölçekli bir camidir. Ahşap minbere sahip olan yapının üst örtüsü sonradan ahşap kaplama yapılmış olup ortasında kubbe yer alır. Yapı, süsleme bakımından oldukça sadedir(Görsel 11). Gazetede Cami hakkındaki bilgiye 1955 yılında, Caminin cemaate açılma haberlerine ve Caminin İzmit Cami Yaptırma Derneği tarafından yaptırılıp 20 Mart 1955 tarihinde saat 11'de dinî merasim ile cemaate açılacağı bilgisine rastlanmıştır (Türk Yolu, 20 Mart 1955).

Terzi Bayırı Camii

Şimdiki yapı 1954 yılında, eski ahşap mescidin yerine yapılmıştır (Ürkmez, 2007, s. 272). Dikdörtgen planlı küçük ölçekli bir camidir. Ahşap minbere sahip olan yapının üst örtüsü sonradan ahşap kaplama yapılmış olup ortasında kubbe yer alır. Yapı, süsleme bakımından oldukça sadedir. (Görsel 11)Gazetede cami hakkındaki bilgiye 1955 yılında, caminin cemaate açılma haberlerine ve caminin İzmit Cami Yaptırma Derneği tarafından yaptırılıp 20 Mart 1955 tarihinde saat 11'de dinî merasim ile cemaate açılacağı bilgisine rastlamaktayız (Türk Yolu, 20 Mart 1955).



Görsel 11. Terzi Bayırı Cami (Fotoğraf: A. Tahir Boyacı)

Hersek Camii

Karamürsel ile Altınova arasında bulunan Cami II. Bayezid ve I. Selim devri veziriazamlarından Hersekzâde Ahmet Paşa tarafından yaptırılmıştır. 15. yüzyıla tarihlenen Cami 1766 İstanbul depreminde hasar almış, 1773 yılında tamir görmüş, 1965 yılında vakıflar genel idaresi tarafından yapılan kurtarma çalışması sonrasında ibadete açılmıştır (Eyice, 1998, s. 238-239). Türk Yolu gazetesinde 1961 yılında yazılan yazı, Caminin harap ve bakımsız durumuna dikkat çekmektedir. Yazıda, Caminin giriş kapısının üzerindeki tarihin 1680 yılına denk geldiği belirtilerek Caminin yapısal özellikleri hakkında ayrıntılı bilgiler verilmektedir. Özellikle Caminin mermerden yapılmış minberi ve bu minberin bulunduğu sütun üzerinde ziyaretçilerin imzalarının ve tarihlerin bulunduğu vurgulanmaktadır. Yazıda, Caminin kısmen harap durumda olduğu ifade edilirken içindeki mermer işlemeciliğinin etkileyici olduğu da belirtilmiştir (Görsel 12)(Türk Yolu, 4 Ocak 1961).



Görsel 12. Hersek Cami. Türk Yolu (1961, 4 Ocak)

Kozluk Camii

Türk Yolu gazetesinde, Kozluk Mahallesi'nde zamanında Ermenilerin yaşadığı, sonrasında ise tamamen yandığı ve mahalleye çeşitli yerlerden vatandaşların gelerek buraya yerleştikleri yazılıdır. Ayrıca gazetede Kozluk Mahallesi'nin kentin en güzel mahallelerinden biri olduğu da belirtilmiştir (Türk Yolu, 9 Nisan 1950).

Cami ile ilgili yazılarda, İzmit'in en eski mahallelerinden olan Kozluk Mahallesi'nin Camiye olan ihtiyacı sonucunda Cami için bir dernek kurulduğu, dernek başkanı olarak Nazmi Oğuz'un görev yaptığı, yanında yardımcı olarak da arkadaşlarının bulunduğu bilgisi verilmektedir (Türk Yolu, 18 Şubat 1950). Gazetede incelenen sayılar içerisinde, 1950 yılında Cami ile ilgili çıkan bu haberden başka bir habere rastlanmamaktadır.

44 Evler Camii

Derince ilçesinin 44 Evler mevkiinde bulunan 44 Evler Camii, yakın dönem yapılarından biridir. Ancak Cami hakkında detaylı bilgi bulunmamaktadır. Haberde yapının eski Türk mimarisi tarzında inşa edildiği belirtilmiştir. Ayrıca, 44 Evler Cami'nin yaptırma ve onarma süreciyle ilgili olarak, Caminin Yaptırma ve Onarma Derneğinin bulunduğu bilgisine de rastlanmaktadır (Görsel 13)(Türk Yolu, 28 Nisan 1976).



Görsel 13. 44 Evler Cami. Türk Yolu (1976, 28 Nisan-19 Temmuz)

Bağçeşme Camii

Şehrimizin Bağçeşme Mahallesi'nde yer alan Caminin yapımı 1976 yılına dayanmaktadır. Mevcut Cami, eski Caminin yıkılmasının ardından onun yerine inşa edilmiştir. Tek kubbeli ve tek minareli olan Cami, mermer bir minber ve çini bezemeli bir mihraba sahiptir. Kubbede bitkisel bezemeler dikkat çekmektedir. Ayrıca, Caminin üst katında bir kadınlar mahfili bulunmaktadır. Camiyi ile ilgili haberler, 1976 yılına ait gazetelerde yer almaktadır. (Görsel 14)

28 Temmuz 1976 tarihli haberde Caminin 1976 yılının Ramazan ayında ibadete açılacağı bilgisi yer almaktadır (Türk Yolu, 28 Temmuz 1976; Türk Yolu, 23-28 Ağustos 1976). 23 Ağustos 1976 tarihli habere göre bir süre önce yıkılıp yeniden yapılan Caminin, Bağçeşme Cami Yaptırma ve Onarma Derneğinin yöneticilerinin ve cemaatin ilgi ve yardımlarıyla inşa edildiğine değinilmiştir. Gazetede, yeniden inşa edilen eserin yapımında eski Türk mimarisine ve sanat eserlerine sadık kalındığı ibaresi de yer almaktadır (Türk Yolu, 25 Ağustos 1976). Caminin yapılışı sırasında çeşitli yardımlarda bulunan Saadettin Yalım'ın Caminin açılış töreninde de 1000 liralık yardım yaptığı detayına da yer verilmektedir (Türk Yolu, 27 Ağustos 1976).



Görsel 14. Bağçeşme Cami (Fotoğraf: İlknur Erbaş)

İmaret Camii

İzmit şehrinin Kemalpaşa Mahallesi Kolordu mevkiinde yer alan dikdörtgen planlı Abdüsselam (İmaret) Cami'nin yapım yılı olarak 1524-25 tarihleri verilmektedir. Cami, daha önceden inşa edilip Kanuni döneminde, Defterdar Abdüsselam devrinde Mimar Sinan tarafından eklemeler yapılarak yenilenmiştir. Yapı, kitabesine göre 1289/1872-1873 yılında onarılmıştır. Yapının doğu kısmındaki bölümü 19. yy' da yapılan onarımlar esnasında eklenmiştir. Yapı ahşap bir kubbe ile örtülmüştür. Bu

günkü kitabe bu onarıma ait olup minaresi orijinaldir (Özyıldırım ve Sakin, 2019, s. 33) (Tuğlacı, 1985, s. 175-176). Cami, günümüzde de aktif olarak kullanılmaktadır.

Türk Yolu gazetesinin 18 Mayıs 1976 tarihli haberinde, Caminin onarım süreci hakkında bilgi verilmektedir. İmarek Cami'nin onarımıyla ilgili detaylar şunlardır: Cami ve minarenin onarımı için toplamda 20 bin lira harcanmıştır. Onarım süreci, halkın yardımlarıyla gerçekleştirilmiştir. Onarım için maddi katkıda bulunan bazı kişiler ve verdikleri bağışlar şu şekildedir: Hacı Müfit Saner 3.000 lira, Halit Ulusoy 1.000 lira, İsmet İmamoğlu 1.000 lira, Mehmet Yılmaz 1.000 lira, İsmet Tunalı 1.000 lira, Abdurrahman Kabo 500 lira. Ayrıca belediye araçları, onarım malzemelerinin temin edilmesinde önemli bir rol oynamış ve Cami yapımına katkı sağlamıştır (Türk Yolu, 18 Mayıs 1976). Bu bilgiler, yerel halkın ve yöneticilerin Cami ve çevresindeki yapıları koruma ve iyileştirme konusunda ne kadar duyarlı olduğunu ve buna katkı sağladığını göstermektedir.

Serdar Camii

Şehirde yapılan bir diğer yeni Cami Serdar Cami'dir. Türk Yolu gazetesinde detaylı bir bilgi olmamakla birlikte gazetede yer alan bilgiye göre Yenidoğan Yeni Mahalle'de Serdar isimli Caminin temeli atılarak inşaata başlandığı, bu münasebetle yapılan törene de vatandaşların çok fazla rağbet gösterdiği belirtilmektedir (Türk Yolu, 3 Ekim 1956).

Çalık Ahmet Ağa (Yalı) Camii

Caminin inşa tarihi olarak 1703 verilmektedir. Yapının mimarı olarak Fevziye Cami'ni yapan usta, yaptıran kişi olarak ise Çalık Ahmet adı verilmektedir. Cami 1894 yılında minaresi dışında tamamen yıkılmış, 1960 ve 2006 tarihlerinde onarım geçirmiştir. Ahşap bir üst örtü ve örtünün ortasında küçük bir kubbe yer alır. Minber ve mihrap da süslemesiz ve oldukça sadedir (Erdoğan vd. 2011, s. 149). Avni Öztüre, Caminin şehir halkı tarafından bitirildiğini belirtmiştir. 1894 depreminde minaresi hariç tamamen yıkıldığını ancak Halkevi binası yapılırken bu minarenin de yıkıldığını ifade etmiştir. Caminin son zamanlarda esaslı onarım gördüğünü de bildirmiştir (Öztüre, 1981, s. 217). Cami 1999 sonrasında da yenilenmiştir. Türk Yolu'nda Cami hakkında sadece onarım bilgisi verilmektedir. Bu onarım için İzmit Cami Yaptırma ve Onarma Derneğinin Diyanet İşleri Genel Müdürlüğü'ne müracaat ettiği, tamirine ise 17 Kasım 1951 itibarı ile başlandığı belirtilmektedir (Türk Yolu, 17 Kasım 1951). Cami, günümüzde de aktif olarak kullanılmaktadır.

Kandıra Orhan Camii

Türk Yolu gazetesinde yer alan bir diğer Cami, Kandıra ilçesinde yer alan Orhan Cami'dir. 1958 yılında Caminin esaslı bir tamirden geçirileceği haberi yer almaktadır. Bu iş için de 41.465 lira keşif bedeliyle ihaleye çıkıldığı bildirilmektedir. Ayrıca haberde Vakıflar İdaresi'nin tamire muhtaç Camileri tamir ettireceğine de yer verilmiştir (Türk Yolu, 18 Haziran 1958; Türk Yolu, 19 Nisan 1958). Türk Yolu'nda net olarak ismi geçmeyen ancak Kandıra'da yapılan Cami olarak bahsi geçen Cami haberleri de yer almaktadır. Cami hakkında detaylı bilgi verilmemekle birlikte 1944 yılında açıldığı bilgisine rastlanmaktadır (Türk Yolu, 10 Birinci Teşrin 1944).

Akçakoca Camii

Mimarı bilinmeyen Cami, 1310 yılında Akçakoca tarafından yaptırılmış, 1939 yılında onarım geçirmiştir (Ürkmez, 2007, s. 107). İzmit'in Yukarı Pazar Mahallesi'nde yer alan Camiye aynı zamanda Dere Cami de denilmektedir. Yapı zaman içerisinde yapılan onarımlarla orijinal hâlini kaybetmiştir (Tuğlacı, 1985, s. 176). Dikdörtgen planlı Caminin kapalı bir son cemaat yeri ve batı cephesinde minare yer almaktadır. Cami içerisinde iki kat pencereler olup üst kat pencerelerine vitray süslemeler yapılmıştır. Mihrap nişi dışarıdan belirgindir. (Görsel 15)Mihrabın sağında yer alan minber ahşaptan ve sade görünümlüdür. Örtü sistemi içten düz, ahşap tavanlıdır. Cami girişinin hemen sağında

müezzin mahfili ve girişin sağından merdivenlerle çıkılan üst kısımda ise bir kadınlar mahfili yer alır. Türk Yolu gazetesinde Cami hakkında sadece 1963 yılına ait bir haber yer almaktadır. Haberde Akçakoca Cami'nin istinat duvarının Vakıflar İdaresince tamir ettirileceği, Vakıfların duvar için 4610 lira keşif bedelli ihaleye çıkarttığı belirtilmiştir (Türk Yolu, 30 Temmuz 1963).



Görsel 15. Akçakoca Cami (Fotoğraf: İlknur Erbaş)

Türk Yolu gazetesinde yer alan haberler, İzmit ve çevresindeki camilerin inşa, onarım ve çevre düzenlemeleri üzerinden kentin dinî mimarisinin zaman içerisindeki dönüşümünü ve korunma süreçlerini ortaya koymaktadır. Bu haberler, özellikle yerel dernekler, vakıflar ve halkın katkılarıyla yürütülen onarım faaliyetlerini belgeleyerek, yerel basının dinî yapıların korunmasında kamusal farkındalık ve kolektif bellek oluşturmadaki rolünü göstermektedir.

Yeni Hamam (Kolordu Karşısındaki)

İzmit'te Kolordu binasının karşısında Hacı Hasan Mahallesi'nde yer alan hamam, Eski Eserler ve Anıtlar Yüksek Kurulu'nun 10.11.1979 tarih ve 11612 sayılı kararı ile tescil edilmiştir (Kishal, 2020, s. 216). İnşası 18. yüzyılın ortalarına tarihlenen yapı Hamam zade Hacı Hasan tarafından inşa edilmiştir (Ürkmez, 2007, s. 213). Avni Öztüre, hamamın II. Mahmut döneminde (1820-1826) yapılmış olabileceğini söylemektedir (Öztüre, 1981, s. 221). Yapı günümüzde oldukça harap durumdadır. Hamamla ilgili en erken haberlere Türk Yolu gazetesinin 17 Mayıs 1950 tarihli sayısında rastlanmaktadır. Raife Doğru'nun, tarihî Yeni Hamam'ın yıkılacağına dair çıkan haberler üzerine yazdığı yazıda 150 yıllık, şehrin en büyük ve en yeni hamamı olarak bilinen hamamın aynı zamanda şehrin en temiz ve en ucuz hamamı olduğu bilgilerini paylaşmaktadır. Tokat'tan bir iş adamının hamamı 15-20 senedir kiralık olarak işlettiğini yazmıştır. Aynı zamanda, Yeni Hamam'ın yıkılarak yerine kat çıkılacağı haberinin de kentte büyük üzüntü yarattığını bildirmiştir. Gazetede, şehirde yer alan 4 hamamdan en büyüğü olan Yeni Hamam'ın yıkılacağı söylentilerine karşı yetkililere seslenilmiştir (Görsel 16)(Türk Yolu, 17 Mayıs 1976). Hamamın günümüzdeki durumu harap ve bakımsızdır.



Görsel 16. Yeni Hamam. Türk Yolu (17 Mayıs 1976)

Mimar Sinan Hamamı

8 Eylül 1951 tarihli Türk Yolu gazetesinde, Gebze’de yer alan Mimar Sinan Hamamı’nın tamir edildiği haberi yer almaktadır. Eserin 30 yıldan beri metruk bir hlde olduğu ve belediyenin yapının tamire ihtiyacı olduğunu belirlediği yazılıdır. Bol ışık alan göbek taşı, 8 kurnası ve bol suyu olan hamamın ilk önce 100 liraya kiraya verileceği kararlaştırıldığı ancak sonradan vazgeçildiği bilgisi yer almaktadır. Gebze’de bu hamamın dışında Ayvacioğulları’na ait hamamın da virane durumda olduğu, acı suyu ile bilinen bu hamamın da rağbet görmekte olduğu haberine de yer verilmektedir. (Türk Yolu, 8 Eylül 1951).

İzmit Orta Hamam

1560’larda yapılan hamam aynı zamanda Mehmet Bey Hamamı olarak anılmaktadır. Yapının mimarının, Mimar Sinan veya Sinan’ın çırakları olabileceği düşünülmektedir. Fethiye Caddesi’nde yer alan hamam 1985-87 yıllarında onarım görmüştür (rkmez, 2007, s. 205).

1955 yılı gazete haberlerine göre bu tarihlerde hamamın tamire ihtiyacı olduğu belirtilmektedir. Aynı haber içerisinde Yukarı Pazar Hamamı’ndan da bahsedilmiştir. Yukarı Pazar Hamamı’nın yıkılmak üzere olduğu ve çocukların hamam damında oynadıkları belirtilmiş ve hamam damının çökmesine karşı yetkililerin dikkati çekilmek istenmiştir (Türk Yolu, 20 Mayıs 1955). 1958 yılında Türk Yolu’nda Fethiye Caddesi’ndeki Hamamın onarılacağı bilgisine rastlanmaktadır (Türk Yolu, 30 Nisan 1958). 1985 yılına gelindiğinde Türk Yolu gazetesinde yine İzmit Orta Hamamı’nın onarılacağı bilgisine rastlanmaktadır. Gazetede onarımla ilgili detaylar verilmektedir. Onarım bedelinin 17.3 milyon lira olduğu ve Orta Hamam’ın onarım ihalesinin 21 Ağustos 1985 tarihinde yapılacağı bilgisi yer almaktadır (Türk Yolu, 19 Ağustos 1985). Hamam günümüzde işlevini devam ettirmektedir.

Yıldız Hamamı

Bir diğer hamam, Gölcük ilçesinde yer alan Yıldız Hamamı’dır. Gazetede, hamamın bulunduğu adres hakkında detaylı bilgi yer almamaktadır. Hamam, Türk Yolu gazetesinde harcına yumurta akı ve kadın saçı karıştırılan hamam olarak geçmektedir. Yıldız Hamamı’nın 19 Eylül 1966’da açıldığı ve açılışta davetlilere yumurta ikram edildiği, ayrıca erkek davetliler ile kadın davetlilerin ayrı ayrı günlerde hamamdan bedava yararlandırığı belirtilmiştir. Hamamın maliyetinin 400 bin liraya çıktığı bilgisi de yer almaktadır (Türk Yolu, 20 Eylül 1966). Gazetede hamamdan söz edilirken Horasan harcı ile yapılan hamam olarak da bahsedilmektedir (Türk Yolu, 13 Eylül 1966). Türk Yolu gazetesinde yer alan haberlerde şehrin hamamları ve ılıcalarının durumu, kullanımı ve bakım ihtiyaçları hakkında bilgiler sunulmaktadır. Bazı yapılar zamanla bakımsız hâle gelmiş ve onarıma ihtiyaç duymuştur. Gazete, hamamlar ve ılıcaların korunması, bakımı ve onarımı konusunda halkı bilgilendirerek yetkililere bu yapıları koruma ve bunlara bakım yapma çağırısında bulunmuştur. Bu haberler, kültürel mirasın korunması için halk ve yetkililerin iş birliğini ve karşılaşılan zorlukların nasıl aşıldığını göstermektedir.

Gazetede yer alan ılıcalar içerisinde Gölcük ilçesine bağlı Yazlık Köyü’ndeki kaplıcalar dikkati çeker (Türk Yolu, 30 Temmuz 1976). Gazetede yer alan bir diğer kaplıca Başkiraz Köyü kaplıcalarıdır (Türk Yolu, 27 Nisan 1961; Türk Yolu, 26 -28 Nisan 1961).

Türk Yolu gazetesinde yer alan bu eserler dışında gazetede adları geçen diğer eserlere Akyazı’da yapılan Hükümet Konağı (Türk Yolu, 1 Ağustos 1942). , Seyrek Kalesi (Türk Yolu, 14 Kasım 1941; Türk Yolu, 18 şubat 1946), Sunar eşmesi (Türk Yolu, 16 Temmuz 1955) ve Gar binası (Türk Yolu, 8 Eylül 1964) rnekler olarak verilebilir.

22 Mayıs 1986 tarihli Türk Yolu gazetesinde ise şehrin tarihî eserlerine gösterilen ilgi vurgulanmaktadır. Habere göre Kocaeli Valiliği, ilin farklı yerlerindeki sanat yapılarını 4 gruba ayırarak onarımlar için 60 milyon lira harcamayı planlamıştır (Türk Yolu, 22 Mayıs 1986). Yine 1986 yılı

haberlerinde valilik, köy hizmetleri aracılığıyla tespit ettirdiği sanat yapıları ve tarihî eserler için kısa sürede onarım çalışmalarına başlama kararı almıştır. Bu yapıların, bir süre önce yapılan ihalelerle restore edilmesi hedeflenmektedir. Eserlerin, eski görünümünün iyileştirilmesi ve daha estetik bir hâle getirilmesi amaçlanmaktadır. Bu karar, şehrin kültürel mirasının korunması adına önemli bir adım olarak öne çıkmaktadır (Türk Yolu, 22 Mayıs 1986).

Türk Yolu gazetesinde yer alan haberler, İzmit ve çevresindeki hamamlar, kaplıcalar ve çeşitli tarihî yapıların kullanım, bakım ve onarım süreçlerini belgeleyerek bu eserlerin zaman içinde karşılaştığı ihmal ve korunma sorunlarını ortaya koymaktadır. Gazetede yer alan bu bilgiler, yerel basının kültürel mirasın korunmasına yönelik farkındalık oluşturma, yetkilileri harekete geçirme ve kamusal sorumluluğu teşvik etme işlevini açık biçimde yansıtmaktadır.

4. Sonuç

Bu çalışma, 1935–1986 yılları arasında yayımlanan Türk Yolu Gazetesi'nde yer alan mimari içerikli haberleri inceleyerek, yerel basının kentsel bellek ve mimari mirasın korunmasındaki rolünü ortaya koymuştur. Elde edilen bulgular, Türk Yolu Gazetesi'nin mimari eserleri yalnızca haber değeri taşıyan unsurlar olarak ele almadığını; aynı zamanda bu eserleri kentin tarihsel sürekliliğini ve kültürel kimliğini yansıtan temel bileşenler olarak konumlandığını göstermektedir. Bu yönüyle gazetenin yaklaşımı, ulusal basında sıklıkla karşılaşılan yüzeysel ve gündem odaklı mimari haberlerden ayrılmakta; yerel ölçekte daha kalıcı ve bellek oluşturu bir işlev üstlenmektedir.

Türk Yolu gazetesi, Kocaeli'ndeki yerel basın kaynaklarından biri olarak kentin siyasi, kültürel ve sanatsal hayatının şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Gazete, kentin sosyokültürel yapısını yansıtarak halkın istek ve ihtiyaçlarının yönetime iletilmesinde bir köprü işlevi üstlenmiş, toplumsal sorunlara duyarlılığı artırmış ve kentteki gelişim sürecine yön vermiştir.

Araştırmada, mimarlık, kent, koruma, tarihî yapı, restorasyon ve estetik konularına ilişkin haber, makale ve köşe yazıları incelenmiş; Türk Yolu gazetesinin yerel basın ve mimari miras ilişkisi açısından Kocaeli'nin kültürel belleğine yaptığı katkılar değerlendirilmiştir. Gazete, özellikle kentin tarihî mirasına büyük bir ilgi göstermiş, tarihî eserlerin korunması ve restorasyon ihtiyaçlarını sıkça gündeme taşımıştır. Bu haberlerde, halkın tarihî yapılara karşı duyduğu hassasiyet vurgulanmış; kamu ve toplumun bu süreçlere katılımının arttığı görülmüştür.

Türk Yolu gazetesi, toplumsal sorumluluk bilinciyle hareket ederek kent kimliğinin önemli parçalarını koruma amacı gütmüş, tarihî yapılar ve kent estetiği konularında farkındalık yaratmıştır. Bugün Kocaeli'nde hâlâ ayakta duran pek çok tarihî eserin geçmişteki onarım ve koruma süreçlerinin gazetede belgelenmiş olması, basının kent belleği üzerindeki dönüştürücü etkisini açıkça ortaya koymaktadır.

Bu çalışma, Türk Yolu gazetesini yalnızca bir haber kaynağı değil, aynı zamanda Kocaeli'nin tarihî mirasını geleceğe aktarmada, kent estetiği bilincini yaygınlaştırmada ve kültürel sürdürülebilirliği desteklemede etkin bir yerel basın organı olarak değerlendirmiştir. Mevcut alan yazında genellikle basın tarihi ve iletişim perspektifiyle incelenen Türk Yolu gazetesi, bu çalışmada mimarlık ve kentsel miras ekseninde ele alınarak, alan yazındaki boşluğu dolduran yeni bir bakış açısı sunmaktadır.

Yerel derneklerin faaliyetleri, hayırseverlerin katkıları ve restorasyon süreçlerine ilişkin haberlerin yoğunluğu, yerel basının mimari mirasın korunmasında yalnızca izleyici değil, aynı zamanda süreci görünür kılan ve yönlendiren bir aktör olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum, yerel basının kent belleğinin oluşumundaki etkisinin, merkezi basına kıyasla daha doğrudan ve mekânla ilişkili olduğunu göstermektedir. Benzer şekilde, mimari eserlerin kronolojik olarak ele alınması, gazetenin kentsel dönüşüm süreçlerine eleştirel ve süreklilik arz eden bir bakış sunduğunu ortaya koymaktadır.

Sonuç olarak, Türk Yolu gazetesi rneği, yerel basının yalnızca haber üretimiyle sınırlı kalmayıp, kent kültürünün korunması, tarihî bilincin geliştirilmesi ve toplumsal sorumlulukların pekiştirilmesi noktasında önemli bir rol oynayabileceğini göstermektedir. Yerel gazetelerin arşivlerinin tematik olarak taranması ve dijital ortama aktarılması, bu tür tarihî veri kaynaklarına daha sistematik ve sürdürülebilir bir biçimde ulaşılmalarını sağlayacak; kent belleğine ilişkin çok boyutlu analizlerin gelişmesine katkıda bulunacaktır.

Çalışmanın Kısıtları:

Bu çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle araştırma, yalnızca 1935–1986 yılları arasında yayımlanan ve Türk Yolu Gazetesi arşivi ile sınırlandırılmış olup, farklı yerel gazetelerle karşılaştırmalı bir analiz yapılmamıştır; bu durum bulguların genellenebilirliğini kısıtlamaktadır. Ayrıca inceleme, erişilebilen arşiv nüshaları üzerinden yürütülmüş olup, eksik ya da fiziksel olarak yıpranmış sayılar veri bütünlüğünü etkilemiş olabilir. Çalışma nitel içerik analizi yöntemine dayandığından, yorumlayıcı değerlendirmeler araştırmacının bakış açısını kısmen yansıtma potansiyeline sahiptir. Bunun yanı sıra, gazetede yer alan haberlerin kamuoyundaki somut etkisini ölçmeye yönelik sözlü tarih çalışmaları, arşiv belgeleri veya resmi kurum verileriyle destekleyici nicel analizler yapılmamıştır.

Gelecek Araştırmalar:

Gerçekleştirilen alışma kapsamında elde edilen bulgular doğrultusunda, yerel basın, mimari miras ve kentsel bellek ilişkisini daha kapsamlı biçimde ele alabilecek gelecek araştırmalar ve uygulamalar için bazı öneriler sunulabilir. Yerel basın arşivlerinin dijital ortama aktarılması ve araştırmacılara açık hâle getirilmesi, kentsel bellek ve kolektif hafıza çalışmalarının daha sistematik ve karşılaştırmalı biçimde yürütülmesine katkı sağlayacaktır. Benzer çalışmaların, farklı kentlerde yayımlanan yerel gazeteler üzerinden yürütülmesi, yerel basının mimari mirasın korunmasındaki rolünün bölgesel ve kültürel farklılıklar bağlamında karşılaştırılmasına olanak tanıyacaktır. Yerel basında yer alan mimari içerikli haberlerin yalnızca metinsel değil, görsel malzemeler (fotoğraf, çizim, plan) zerinden de analiz edilmesi, mimari temsil biçimlerinin kentsel bellek üzerindeki etkisini daha görünür kılacaktır.

Etik Standartlara Uyum

1. ıkar atışması

Yazar, bu çalışmada kendileriyle veya olası diğer üçüncü kişilerle yayın öncesi ve yayın sonrası bir çıkar çatışmasının bulunmadığını beyan eder.

2. Etik Kurul İzni

"Bu alışma için etik kurul iznine gerek yoktur. Buna ilişkin ıslak imzalı onam formu, makale süreç dosyasına eklenmiştir."

Yazar kaynakların doğruluğundan kendilerinin sorumlu olduğunu bildirir.

3. retken Yapay Zek (YZ) Kullanım Beyanı

Çalışmamızın hiçbir bölümünde yapay zek kullanılmamıştır.

4. Finansal Destek

Finansal destek bulunmamaktadır.

5. Teşekkür

Teşekkür edilecek kişi veya kurum bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA:

- Bayram, T. (2011). Gebze Çoban Mustafa Paşa Cami ve Külliyesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi.
- Çağlar, B. (2007). Kocaeli'de yerel gazetelerin tarihsel ve kronolojik teknolojik gelişimi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi.
- Erdoğan, N. Ayyıldız, S. ve Özbayraktar, M. (2011). Tarihi İzmit Kent Merkezi. Kocaeli Büyükşehir Belediyesi.
- Eyice, S. (1998). Hersek Paşa Cami ve Türbesi. Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (Cilt 17, ss. 238–239). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Galitekin, A. N. (2002). İzmit Mehmet Bey nam-ı diğer Fevziye Camii'-i Şerifi. Gölcük Belediyesi Kültür Yayınları.
- Yeni Cuma Camii. Demokrat Kocaeli Gazetesi. www.demokratkocaeli.com
- Gürsu, L. T. (2016). 19. Yüzyıl Osmanlı Dönemi saat kuleleri bağlamında İstanbul Nusretiye Saat Kulesi ve koruma projesi (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
- Kaya, B. (2008). Bir halk eğitimi kurumu olarak İzmit Halkevi (1932-1951) (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi.
- Kaya, Ş. (2009). Tanzimat'tan Cumhuriyet'e İzmit kenti (1839-1938). Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Yayınları.
- Kishal, E. (2020). İzmit Tarihi Yeni Hamam Restorasyon Projesi: Yapısal değerlendirme. Mimarlık ve Yaşam Dergisi, 216.
- Kocaeli İl Yıllığı (1973). İzmit Kardeşler Matbaası.
- Köksal, S. (1993). Çoban Mustafa Paşa Külliyesi, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (Cilt 8, ss. 351–354). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Krippendorff, K. (2018). Content analysis: An introduction to its methodology. Sage Publications.
- Kurtbil, Z. H. (2007). Pertev Paşa Külliyesi. TDV İslâm Ansiklopedisi (34. Cilt, s. 236-238). Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları.
- Özyıldırım, A. ve Sakin E. (2019). İpek Yolu şehirlerinden İznik ve İzmit. Acedemia, (33).
- Öztüre, A. (1981). Nicomedia yöresindeki yeni bulgularla İzmit tarihi. Çeltüt Yayınları.
- Şahin, T. (2017). Kocaeli yerel gazetelerinde yayınlanan haberlerin analizi. Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi, 4(1), 32.
- Şenyurt, O. (2014). 1923-1960 yılları arasında İzmit'te inşa edilen yapılar ve kentin gelişimine katkıları. Uluslararası Gazi Akçakoca ve Kocaeli Tarihî Sempozyumu (Cilt 3, s. 1671). Kocaeli Belediyesi Yayınları.
- Şimşek, S. (2007). Kocaeli Basın Tarihi (1848-2001). K.B.B.Kültür Yayınları.
- Tuğlacı, P. (1985). Osmanlı Şehirleri. Milliyet Yayınları.

Türk Yolu (1936, 24 Birinci Kanun). 292. satır

Türk Yolu (1936, 29 Birinci Teşrin).

Türk Yolu (1941, 4 Nisan). Yeni Cuma Camii Tamire İhtiyaç Gösteriyor.

Türk Yolu (1941, 29 Nisan). Yeni Cuma Cami'nin Tamirine Başlanıyor. s. 1.

Türk Yolu (1941, 10 Haziran). Yeni Halkevimize Kavuşuyoruz. s.1

Türk Yolu (1941, 24 Temmuz).

Türk Yolu (1941, 27 Ağustos). Mimar Sinan'ın Büyük Eseri. s. 1.

Türk Yolu (1941, 19 Eylül). Yeni Cuma Cami'nin Tamirine Başlanıyor. s. 1.

Türk Yolu (1941, 20 Son Teşrin). Yeni Halk evimizin Açılış Töreni Hazırlıkları.

Türk Yolu (1941, 25 Eylül).

Türk Yolu (1941, 14 Kasım). 684. satır

Türk Yolu, (1942, 18 Birinci Teşrin). Boruksal, M. K. ,Orhan Cami. Türk Yolu, s. 1.

Türk Yolu (1942, 18 Birinci Teşrin).

Türk Yolu (1942, 8 Ocak). Halkevi Tamir Edilecek. s. 3.

Türk Yolu (1942, 1Temmuz). 366. satır

Türk Yolu (1942, 1 Ağustos). 683. satır

Türk Yolu (1943, 11 Şubat). 303. satır

Türk Yolu (1944, 10 Birinci Teşrin). Saat Kulesi ve Cumhuriyet'in 25. Yıl Dönümü. s. 3.

Türk Yolu (1944, 14 Bininci Kanun). 310. satır

Baykal, Türk Yolu (1946, 18 Şubat). 379. satır

Türk Yolu (1946, 13 Ekim). Yeni Cuma Cami'nin Açılması İsteniyor s. 1.

Türk Yolu (1946, 29 Kasım). 121. satır

Türk Yolu (1946, 12 Aralı). 311. satır

Türk Yolu (1947, 10 Ocak). Yeni Cuma Cami Bugün Açılıyor. s. 3.

Türk Yolu (1947, 15 Ağustos)

Türk Yolu (1948, 22 Şubat). 294. sayfa

Türk Yolu (1948, 28 Nisan). Cevdet Yakup Baykal, Tarihî Eserler ve Fevziye Camii.

Türk Yolu (1948, 3 Ekim). 162.satır

Türk Yolu (1948, 30 Kasım). 159.satır

- Türk Yolu (1948, 2 Aralık). 159.satır
- Türk Yolu (1950, 18 Şubat). 548. satır
- Türk Yolu (1950, 9 Nisan). 545. satır.
- Türk Yolu (1950, 15 Temmuz). Fevziye Cami'ne Hoparlör konu s. 2.
- Türk Yolu (1950, 27 Eylül)
- Türk Yolu, (1951, 13 Ocak). 386. satır
- Türk Yolu (1951, 1 Şubat). 386. satır
- Türk Yolu (1951, 16 Şubat). 148. satır
- Türk Yolu (1951, 17 Şubat). Saat Kulesi Civarı Yazlık Gazino Olacak s. 1.
- Türk Yolu (1951, 5 Nisan). 451. satır
- Türk Yolu (1951, 26 Mayıs). 149. satır
- Türk Yolu (1951, 31 Mayıs). İzmit Cami ve Dinî Binalar Yaptırma ve Onarma Derneği Kuruldu. s. 1.
- Türk Yolu (1951, 5 Haziran). İzmit Cami ve Binalar Yaptırma ve Onarma Derneği Nizamnamesi. s. 3.
- Türk Yolu (1951, 14 Haziran). 491. satır
- Türk Yolu (1951, 20 Temmuz). 389. satır
- Türk Yolu (1951, 28 Ağustos). Fevziye Cami Etrafını Güzelleştiriyor. s. 3.
- Türk Yolu (1951, 8 Eylül). Gebze Mimar Sinan Hamamı Tamir Edildi. s. 3-5.
- Türk Yolu (1951, 17 Kasım). Çalık Ahmet Ağa Cami Onarılıyor. s. 3.
- Türk Yolu (1951, 18 Aralık). Fevziye Cami Saati İşlemiyor. s. 3.
- Türk Yolu (1952, 4 Ocak). Bozacı Han. s. 2.
- Türk Yolu (1952, 12 Ocak) Türk Yolu 126.
- Türk Yolu (1953, 1 Temmuz)
- Türk Yolu (1954, 25 Eylül). Saat Kulesinden Bir Görünüş. s. 3.
- Türk Yolu (1954, 19 Ekim). İzmit Müzesi. s. 3.
- Türk Yolu (1954, 14 Kasım). Saat Kulesinin Acıklı Hali, s. 3.
- Türk Yolu (1954, 15-18 Kasım) 162. sayı
- Türk Yolu (1954, 4 Aralık) 153. satır
- Türk Yolu (1955, 2 Ocak). Tarihî Saat Kulesinin Tamirine Nihayet Başlandı. s. 3.
- Türk Yolu (1955, 12 Ocak)

- Türk Yolu (1955, 20 Mart). 525. satır
- Türk Yolu(1955, 20 Mayıs). 660. satır
- Türk Yolu (1955,15 Temmuz). 161. satır
- Türk Yolu (1955, 25 Eylül). Türk Yolu Otuz Dört Yaşında, s. 1.
- Türk Yolu (1955, 30 Eylül). 516. satır
- Türk Yolu (1956, 10 Mayıs). 163. satır
- Türk Yolu (1956, 10 Haziran). İzmit Saat Kulesi. s. 3. Türk Yolu (1956, 27 Temmuz). Anıtlar Derneği Kongresi, s. 3.
- Türk Yolu (1956, 28 Temmuz)
- Türk Yolu (1956, 29 Temmuz). Kocaeli'ndeki Tarihî Eserler Muhafaza Edilecek., s. 3.
- Türk Yolu (1956, 2 Ağustos). İzmit Saat Kulesi. s. 3.
- Türk Yolu (1956, 3 Ekim) Serdar Camii 594. satır
- Türk Yolu (1958, 5 Ocak) 163. sayfa
- Türk Yolu(1958, 27 Mart). 393. satır
- Türk Yolu (1958, 19 Nisan). Kandıra'da Yapılan Camii. s. 1.
- Türk Yolu (1958, 30 Nisan). Fethiye Caddesindeki Vakıf Hamamı Onarılacak. s. 1.
- Türk Yolu (1958,, 4 Haziran,10 Haziran,). Yeni Cuma Cami Çevresi Düzenlenirken.
- Türk Yolu (1958, 1958). 393. satır
- Türk Yolu (1958, 4 Haziran). 397. satır
- Türk Yolu(1958, 10 Haziran). 397.satır
- Türk Yolu (1958, 18 Haziran). Türk Yolu Kandıra Cami Tamir Ettirilecek, s. 3.
- Türk Yolu (1959, 7 Şubat). 163. satır
- Türk Yolu (1959, 5 Mart). 401. satır
- Türk Yolu (1960, 1 Nisan). Yeni Cuma Cami Etrafı Güzel Bir Şekle Sokuluyor. s. 3
- Türk Yolu (1960, 15 Nisan). 403. satır
- Türk Yolu (1960, 5 Mayıs). Tarihî Saat Kulemiz Esaslı Tamir Görecek. s. 1.
- Türk Yolu (1960, 16 Temmuz). Minare Külâhı Yapacak Bir Usta Bulunamıyor. s. 1.
- Türk Yolu, (1960, 20 Temmuz). 164. satır
- Türk Yolu (1960, 16 Eylül). Tarihi Yeni Cuma Cami'nin Minaresi Tamir Ettiriliyor. s. 3.
- Türk Yolu (1960, 6 Kasım). Yeni Cuma 409. satır

- Türk Yolu (1960, 13 Kasım). 410. satır
- Türk Yolu (1961, 4 Ocak). Hersek Cami. s. 1-3.
- Türk Yolu (1961, 11 Ocak). Tarihî Yeni Cuma Camiinin Külâhı Takıldı. s. 1.
- Türk Yolu (1961, 12 Ocak). Yeni Cuma Minaresi Eskisine Uygun Yapılmadı mı? s. 3.
- Türk Yolu (1961, 24 Şubat). Yeni Cuma Minaresindeki Onarım İşi Tamamlanıyor. s. 3.
- Türk Yolu (1961, 15 Nisan). Yeni Cuma Cami'ne Bir Hoparlör Temin Edilemez mi. s. 3.
- Türk Yolu (1961, 26 Nisan). Başkiraz Köyündeki Tarihi ve Şifalı Ilıcalar. s. 2.
- Türk Yolu (1961, 18 Mayıs). 169. satır
- Türk Yolu (1961, 22 Temmuz). Fevziye Cami'nin Saati Arızalandı. s. 2.
- Türk Yolu (1961, 8 Haziran). Bozacı Han, s. 1-2.
- Türk Yolu (1961, 5 Ağustos). Derneği, Ketenciler Köyü Camii Yaptırma ve Köyü Güzelleştirme Derneği Ana Nizamnamesi.
- Türk Yolu (1961, 1 Eylül). İzmit Arkeoloji Müzesi Yakında Hizmete Açılıyor. s. 1.
- Türk Yolu (1961, 7 Eylül). Tarihî Saat Kulemiz. s. 3.
- Türk Yolu (1961, 18 Eylül). Arkeoloji Müzesi ile Alakalı Hazırlıklar Bugün Bitiyor. s. 1.
- Türk Yolu (1961, 3 Ekim). Arkeoloji Müzesinin Açılış Hazırlığı. s. 1-3.
- Türk Yolu (1961, 4 Ekim). Çoban Mustafa Paşa Cami Onarımı Başlıyor. s. 1.
- Türk Yolu (1961, 4 Ekim). Tarihî Av Köşkünün Onarımı Tamamen Bitti.
- Türk Yolu (1961, 31 Ekim). Arkeoloji Müzesinin Açılış Hazırlığı.
- Türk Yolu (1961, 3 Kasım). Kütüphane Av Köşküne Kaldırılacak. s. 1.
- Türk Yolu (1961, 7 Kasım). Halkevi binasının Tamirine başlandı. s. 2.
- Türk Yolu (1961, 9 Kasım). Arkeoloji Müzesinin Açılış Hazırlığı. s. 2.
- Türk Yolu (1961, 8 Aralık). Şehir Müzesinin Açılış Hazırlıkları. s. 3-4.
- Türk Yolu (1961, 10 Aralık). Şehrimiz Müzesinin Son Kısım Tamir İşi de Bitiyor. s. 1.
- Türk Yolu (1961, 10 Aralık). Yeni Cuma Cami Şadırvanı Ne Zaman Onarılacak. s. 2.
- Türk Yolu (1962, 25 Ocak). Şehir Müzesiyle Alakalı Hazırlıklar. s. 2.
- Türk Yolu (1962, 1 Mart). Türk Yolu Bizim Şehir. s. 1.
- Türk Yolu (1962, 4 Mart). Sümer Camii'ni Koruma ve Yaşatma Derneği Nizamnamesi. s. 5.
- Türk Yolu (1962, 19 Nisan). Tür Tarihi Eserlerimiz Harap Olmadan Müze Açılmalıdır. S. 3.
- Türk Yolu (1962, 26 Haziran). 72. satır

Türk Yolu (1962, 28 Haziran). Şehir Müzesi Temmuz'da Açılıyor. s. 3.

Türk Yolu (1962, 4 Mayıs). 231. satır

Türk Yolu (1962, 25 Ağustos).Cami Minaresi de yaptırılıyor. s. 3.

Türk Yolu (1962, 20 Eylül). Bizim Şehir, Şehir Müzesi Yıl Sonuna Kadar Açılacak. s.2

Türk Yolu (1962, 28 Eylül). 232. satır

Türk Yolu (1962, 30 Ekim). Şehrimize Modern Bir Vilayet Binası Yapılacak. s. 1.

Türk Yolu (1963, 30 Temmuz). Akçakoca Cami'nin İstinat Duvarı Tamir Ettirilecek.

Türk Yolu (1964, 8 Eylül). 684. satır

Türk Yolu (1965, 21 Ağustos). Saat Kulesi Onarılacak. s. 3.

Türk Yolu (1966, 5 Mayıs). Saray Bahçesindeki Av Köşkü Müze Halini Aldı. s. 3.

Türk Yolu (1966, 11 Mayıs). Tarihî Av Köşkünün iç kısmı restore edilecek. s. 1.

Türk Yolu (1966, 13 Mayıs). Eski Vilayet Konağı Av Köşkü Değil Saraydır.

Türk Yolu (1966, 17 Temmuz). 262.sayfa

Türk Yolu (1966, 13 Eylül). Türk Yolu Horasan Harcı ile Yapılan Hamam Açıldı. s. 2.

Türk Yolu (1966, 20 Eylül). Harcına Yumurta Akı ve Kadın Saçı Karıştırılan Hamam Hizmete Açıldı. s. 2.

Türk Yolu (1969, 18 Ocak). Saat Kulesi Yakında Onarılacak. s. 3.

Türk Yolu (1971, 27 Ocak). Tarihî Saat Kulemiz 3 Şubat'ta Açılacak. s. 1.

(Türk Yolu (1972, 6 Ağustos). 201. satır

Türk Yolu (1972, 16 Eylül). 177. satır

Türk Yolu (1973, 31 Mayıs). Eski Eserler Derneği. s. 3.

Türk Yolu (1973, 27 Temmuz). Tüm Tarihî Eserler Şehir Müzesinde Toplanıyor. s. 1-7.

Türk Yolu (1976, 6 Şubat). İzmit Müzesi Nasıl Kuruldu. s. 2.

Türk Yolu (1976, 26 Mart). Seka'nın Gücü Din Donga Yetmiyor mu. s. 2.

Türk Yolu (1976, 3 Nisan). Tarihî Kulenin Saatleri Nihayet Çalışmaya Başladı. s. 3.

Türk Yolu (1976, 6 Nisan). Saat Kulesinin Işıklandırılması da Sağlandı. s. 3.

Türk Yolu (1976, 21 Nisan). İlgisizlikten Kasıp Kavruluyoruz. s. 3.

Türk Yolu (1976, 28 Nisan-19 Temmuz). 44 Evler Cami Eski Türk Mimarisi Tarzında İnşa Ediliyor. s. 1.

Türk Yolu (1976, 3 Mayıs). Saat Kulesinin Saatleri Yine Arızalandı. s. 1.

Türk Yolu (1976, 13 Mayıs). Kendi Kaderine Terkedilen Saat Kulesine Bir Kuruluşun Sahip Çıkması İsteniyor. s. 1-3.

- Türk Yolu (1976, 17 Mayıs). 150 yıllık Tarihî Hamam Tarihe mi Gömülecek. s. 1-3.
- Türk Yolu (1976, 18 Mayıs). İmarek Cami'nin Onarımı Tamamlandı. s. 5.
- Türk Yolu (1976, 27 Mayıs). Tarihî Saat Kulemize Belediyeler Birliği'nin Sahip Çıkması Yerinde Olacaktır. s. 1.
- Türk Yolu (1976, 5 Haziran). Yenituran İlkokulunun Onarımına Başlanıyor. s. 3.
- Türk Yolu (1976, 29 Haziran). Yeni Cuma Cami Onarılacak. s. 3.
- Türk Yolu (1976, 3 Temmuz). Yenituran İlkokulunda Onarım Başlıyor. s. 3.
- Türk Yolu (1976, 9 Temmuz). (275.satır)
- Türk Yolu (1976, 28 Temmuz). Kısa Kısa. s. 3.
- Türk Yolu (1976, 30 Temmuz). Yeni Cuma Camiinin Onarımı Tamamlandı. s. 2.
- Türk Yolu(1976, 2 Ağustos). 428. satır
- Türk Yolu (1976, 12 Ağustos). Kısa Kısa. s. 3.
- Türk Yolu (1976, 14 Ağustos). 402. satır
- Türk Yolu (1976, 20 Ağustos). Kısa Kısa. s. 3.
- Türk Yolu (1976, 23 Ağustos). Bağçeşme Cami.
- Türk Yolu (1976, 27 Ağustos) 501. satır
- Türk Yolu (1976, 3 Eylül). İzmit'in Sembolü Saat Kulesinin Üvey Evlat Muamelesinden neden vazgeçilmiyor.
- Türk Yolu (1976, 6 Eylül). Nazmi Oğuz 6 Cami'ye 15 Bin Lira Yardımda Bulundu. s. 3.
- Türk Yolu (1976, 25 Eylül). Tarihten ve Atatürk'ten Gelen Gazete. s. 2-3.
- Türk Yolu (1977, 26 Temmuz). İzmit'in Sembolü Saat Kulesi İlgisizlik Yüzünden Uzun Bir Süredir Çalışmıyor. s. 1.
- Türk Yolu (1977, 30 Temmuz). Yeni Cuma Caminin Şadırvanının Onarımı Tamamlandı. s. 3.
- Türk Yolu (1977, 8 Ekim). Kulenin Saatleri Yine Çalışmıyor. s. 3.
- Türk Yolu (1985, 14 Ocak). Erbaş Caminde Kütüphane Kuruldu. s. 4.
- Türk Yolu (1985, 4 Temmuz). Erbaş Camii. s. 3.
- Türk Yolu (1985, 14 Temmuz). 503. satır
- Türk Yolu (1985, 19 Ağustos).
- Türk Yolu(1985, 14 Eylül). 460. satır
- Türk Yolu (1985, 25 Eylül)

Türk Yolu (1986, 1 Ocak). 508. satır

Türk Yolu (1986, 22 Mayıs).

Ürkmez, E. (2007). İzmit'te Türk eserleri. Kocaeli Büyük Şehir Belediyesi Yayınları.

Vardar, S. (2018). İzmit Saat Kulesi'nin modernizm ve kent mekânı üzerine düşündükleri. Uluslararası Çoban Mustafa Paşa ve Kocaeli Tarihi-Kültürü Sempozyumu IV Bildirileri (s. 765-767). Kocaeli Büyük Şehir Belediyesi Yayınları.

Yıldırım S. (2016). İzmit Kasrı Hümayun tavan resimleri. Uluslararası Karamürsel Alp ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu II (Cilt 3, s. 1782). Kocaeli Büyük Şehir Belediyesi Yayınları.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2018). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Seçkin Yayıncılık.

Yüce, R. (1988). İzmit ve çevresel tarihi. İzmit Rotari Kulübü. Diğer yazım kuralları (dipnot yazım kuralları, Harvard vs.) ile başvuru makaleler ön kontrol aşamasında geri çevrilmiştir.

EXTENDED SUMMARY

Research Problem:

This study aims to examine the architectural news published between 1935 and 1986 in the newspaper Türk Yolu, one of the important local press organs of Kocaeli, and to reveal the role of local press in the preservation of urban memory and architectural heritage. While many studies focus on press history from a communication perspective, the relationship between local newspapers and architectural heritage remains underexplored. This research addresses this gap by analyzing how Türk Yolu contributed to the protection, restoration, and public awareness of monumental buildings in Kocaeli.

Research Questions:

The main research questions of this study are: (1) How did Türk Yolu represent architectural heritage in its publications between 1935 and 1986? (2) To what extent did the newspaper contribute to raising public awareness regarding the preservation and restoration of historical buildings? (3) Did the newspaper act merely as a news source, or did it function as an active agent in shaping urban memory and cultural identity? The primary hypothesis is that Türk Yolu played an active and guiding role in the preservation of Kocaeli's architectural heritage rather than remaining a passive observer.

Literature Review:

Studies on local press in Turkey generally focus on media history, political communication, and regional journalism. Research on urban memory and architectural heritage, on the other hand, often emphasizes conservation policies, restoration practices, and cultural sustainability. However, the intersection between local journalism and architectural preservation has not been sufficiently examined. This study builds upon literature concerning urban memory, cultural heritage preservation, and local media studies, and contributes to the field by connecting architectural history with press analysis. By doing so, it offers a new interdisciplinary perspective that links journalism with cultural and architectural heritage.

Methodology:

The research was conducted using the documentation technique at the Beyazıt Library. Newspaper issues of Türk Yolu published between 1935 and 1986 were examined in detail. Architectural news items were identified, classified thematically, and organized chronologically. During the archival process, some issues were found to be missing or duplicated, which constituted a limitation of the data collection phase. The analysis focused on news articles, opinion columns, and reports related to architecture, restoration, urban development, and

cultural heritage. The qualitative content analysis method was employed to interpret how architectural heritage was framed and presented to the public.

Findings:

The findings indicate that Türk Yolu frequently covered topics related to architectural heritage, including 16 mosques, 4 baths, 1 caravanserai, 1 public house (halkevi), 1 elementary school, 1 government building, 1 clock tower, and 1 hunting lodge. The newspaper highlighted restoration processes, maintenance needs, and the historical significance of these structures. Compared to national newspapers, which often treated architectural issues superficially or in relation to current agendas, Türk Yolu adopted a more consistent and preservation-oriented approach. The thematic and chronological analysis demonstrates that the newspaper systematically addressed the importance of protecting Kocaeli's historical fabric and encouraged cooperation between local authorities, associations, and citizens.

Discussion:

The results support the hypothesis that Türk Yolu functioned not only as a news provider but also as an active actor in shaping urban memory. By consistently emphasizing restoration projects and historical awareness, the newspaper strengthened public sensitivity toward monumental buildings. Its publications contributed to reinforcing Kocaeli's cultural identity, especially during periods of rapid industrialization and urbanization. However, the study is limited to a single newspaper and relies primarily on qualitative analysis. Future research may include comparative studies with other local newspapers or incorporate quantitative data and oral history interviews to broaden the analytical framework.

Conclusions:

In conclusion, Türk Yolu played a significant role in preserving Kocaeli's architectural and cultural heritage between 1935 and 1986. The newspaper not only reported on restoration efforts but also actively contributed to raising awareness and fostering a sense of responsibility toward historical monuments. These findings demonstrate that local press can function as a powerful instrument in shaping urban identity and sustaining cultural memory. Despite limitations such as incomplete archival issues and the focus on a single case, the study provides valuable insights into the relationship between journalism and architectural heritage. Future studies may expand this research by examining different cities, comparing multiple newspapers, or integrating interdisciplinary methodologies to further explore the impact of local media on cultural sustainability.